

9

Graččák i oskrbnik.

Igrokaz v štireh dejanjih.

Poljski spisal J. Kraševski;

poslovenil

Josip Noll.

Izdalo i založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnola Rozalija Eger.

1869.

im = 030002415

lv. 2 odl. 3

O s o b e :

Grof Zavolski.

Amalija, njegova hči.

Albert Čarnkovski, njen zaročenec.

Jarnejec Jačenko, grofov oskrbnik.

Boleslav Jačenko, njegov sin.

Prokop, vaščan.

Lenica, njegova hči.

Ivan, dvorni kozak.

Vaščani.

Godi se v gradu grofa Zavolskega na Poljskem.

Opomba igralcem :

Zavolski, 50 let, moške rasti, plemenitega obličja; obleko ima vkusno, ne gizdave, temen površnik. Amalija, obleko ima enolično, vkusno. Čarnkovski, 28 let, obleko ima kakor Zavolski, temno čamarko. Jarnejec, 60 let, pristriženih brk, skornje ima do kolen, kosmato čepico. Boleslav, 25 let, kmetsk gizdavec; ima nekako nenavadno obleko z mnogimi vrvicami. Prokop, 60 let, velik, močan i zarasten. Lenica, 18 let. Ivan, 25 let.

Prvo dejanje.

Pristavno dvorišče s klanicami i klopmi; spredaj cvetličan vrtec, na desnej v senci stoji navaden stol, na katerem so gospodarske knjige, pisívo, črtalo i zelena steklenica z žganjem, pokrita z ubitim kozarčkom. Za vrtom in dvoriščem se vide holmi.

PRVI PRIZOR.

Jarnejec Jačenko (i njegov sin) **Boleslav**. (Jarnejec se spreha, na glavi ima čepico, v ustih kratko pipico. Boleslav, sicer v modnej a smešnej obleki, razteza se na dveh stolicah, v ustih ima smodko.)

Jarnejec. Čas je uže, ljubi Boleslav, da zveš, kako sva, i kaj namerjavam za tvojo blagost. Naju li nikdo ne posluša? (Ozira se.) Pogovoriva se odkrito! Vse življenje sem se trudil i delal samo zato, da bi tí kdaj bil kaj poštenega. Prišla je žetva. Čedne rasti si, niti žep tvoj nej prazen. Poslušaj tedaj: uže več nego 30 let sem na tem grofovem imenji opravnik, pisar, računar, zdaj tudi oskrbnik. Prišel sem ubog, kakor turški svatje, a hvala božjej previdnosti, ktera je vedno o meni bedéla, ter nekaj tudi

svojej glavici, nabralo se je uže dosti grošev, če tudi me tvoja odgoja nej stala malo novcev. Pomagal mi je sicer pri tem grof, vendar je dosti trpela tudi moja mošnjica. (Vzdihne.) A za tega delj si odgojen, ne da bi se hvalil, kakor gosposk otrok. Govoriš francoski, igraš, pevaš, plešeš — česa je še treba? Podoben si mlademu plemenitašu! (Smeje se.) Tedaj — povem ti — hočem te narediti gospoda, bodi si, kakor koli — velicega, slavnega gospoda.

Boleslav. Nu, s tem sem po polnem zadovoljen. A kaj dalje? Poslušam.

Jarnejec. Kaj dalje? Takój razvidiš, kako modro sem to dovršil, da si tudi sta z mojo rajnico vedno rékala, ka sem bedak. Nu, nu! nič ne zvijaj glave, zmirom sem to slišal. A kaj je za to? Da sem jaz delal po vašej pameti, potikal bi se tí zdaj po krémah, a jaz, jaz naredim tebe za gospoda — slišiš? za polnega gospoda.

Boleslav. Dobro, dobro! Nego povedite mi uže, kar mislite povedati! Da ste stiskali i kopíčili novce, to uže davno vem.

Jarnejec. Živel sem po prosijáški, odtrgaval si od ust zaradi tebe, ter pokladal groš h grošu — tako sem zmirom delal — a ti si toliko zapravil.

Boleslav. Govoríte brez ovinkov! Zakaj to ponavljate? Kaj je v tem zabavnega?

Jarnejec. Zmírom si tako nagel, gospodič! Treba da malo potrpiš ter me poslušáš do konca. Pomisli, kaj se godi, i kaj si je izmislil preprosti oča. Hranjeval sem, stiskal, a zdaj — kupim graščino.

Boleslav (skoči kvišku). Kde? Kakšno? Ima li mnogo kmetov?

Jarnejec. Poslušaj a ne sezaj mi v besedo. Znaš li našega grofa? Sama dobrotá ga je, a strašno je neumen, jedva zna do pet šteti, moder je, kakor Salomon, a samo v knjigah. Ne-prestano domá sedeč se je tako zadolžil i zakopal, da zdaj uže jedva visi na enem lasci. Zmirom ste rékali, ka sem neumen, glej — zdaj vidiš, kaj sem si izmislil, ha, ha, ha! Préžal sem s svojo mošnjico dôbe, ko je bil grof v stiskah; posojeval sem židom, židje zopet njemu, a skrivno sem kupoval njegove dolgé, odstotki so rastli, i — (tiho) umeješ li? Zdaj imam na tem grofovem imenji toliko, da morem spoditi z njega njihovo milost ter se sam preseliti z dvorišča v palačo. A da sem neumen!

Boleslav. Nu, tega bi se ne bil nádejal o vas. Res je dobra stvar imeti tako graščino, tu bode tudi meni kaj zapravljati.

Jarnejec. Jaz ti pokažem zapravljati, porednež! Kupim vse na svoje ime; treba ti je prestati, dovolj si se uže zadolžil; poplašal sem po-

slednji dolg, a zdaj ne dam uže nič — mir besedij!

Boleslav. O, o! védel sem zmirom, ka je očetova skrinjica dobro napolnjena.

Jarnejec. Da, a tudi z mojimi žulji. Ne dam, da bi ti zapravljaj, kar sem jaz težko pridela. Vse življenje sem izkušal, da te naredim gospoda. Stanovi so naju sprejeli méd se, plemenitaša sva, moreva si kupovati gradove i vpiti po zboréh, kakor drugi. Res me je to plemenitaštvo stalo vrlo mnogo besed i novcev po pisalnicah. A tako je, gospodič! Plemenitaš je vendar plemenitaš. Grof visi na zadnjem lasu, midva preživa od strani ino ujameva hipoma njegovo imenje i grad. Nu? I rekala sta, ka sem neumen!

Boleslav. Glej, glej, kako ste veseli, oča! (Smeje se po gosposki.)

Jarnejec. To še nej vse, molči! pst! — grof je star, lágoden, vaje tega kraja, ljudíj, gozdov, dreves, zidovja, i v obče je zelo čuden mož; kader mu torej zapojem: proč od dvora —

Boleslav. Oj! ljudje bodo grozno kričali!

Jarnejec. Kaj ti hodi na misel! Da bi bil ubog i storil kaj slabega, bilo bi drugače; a jaz imam novce! Si li uže kedaj videl, ka bi na bogatina kričali? Poslušaj me torej i molči. Grof ima hčer — ako jo dá tebi za ženo, ostavim ga v gradu, da potem rije po svojih

knjigah, a jaz bodem gospodaril zá vas! Ali ti dá hčer ali ne — nu, če je ne dá, naj se pobere on i njega cvetlica.

Boleslav. A to se niti zgoditi ne more.

Jarnejec. Zakaj ne, gospodič, zakaj ne?

Boleslav. Ker se niti ne predrznete, povedati mu to.

Jarnejec. Jaz? Da bi mu tega ne povedal? Vzamem si na pomoč kozarček žganja i svojega patrona, ter povem mu toliko, da ga bodo ušesa bolela.

Boleslav. Nego on zavrže tak návrh.

Jarnejec. Nu, tudi dobro! Jaz se niti mnogo ne trudim o tej časti. Ako mi ne dá hčere, oženim te drugo leto z načelnikovo hčerjo.

Boleslav. Ljubi oča, meni je vse enako; gotovo bi se ne branil dati mi jo, ako bi se potrudil, ker morem iti med ljudi; a ktera bi hotela imeti tacega očó, kakoršen ste vi? — razen ako bi se preselil kam drugam.

Jarnejec. Kaj, kaj? Ga li slišite? Glej, glej! Torej misliš, ka bi se jaz ne znal vésti po gosposki? Zdaj sem sicer samo oskrbnik, nego kader kupim graščino, bodem takój ves drug človek. Haha, to bodeš videl! Zmirom govorite: oča je tudi tak; a jaz dobro vem, kaj mi je storiti. Nu, ali ti godí črtež? Kaj?

Boleslav (léno). Vaš črtež je lep, a videti imamo, kako ga uresničite.

Jarnejec. Vse je uže pripravljeno, denes, jutri, morebiti takó j zdaj mu povem. (Malo pozneje.) To je pač res, ka, če tudi je grof neumen, človek se od straha trese, kader pred njim stoji, da sam ne vé, kako je to.

Boleslav. Ne ozirajte se na to, oča — nu, i kaj mislite dalje?

Jarnejec. Storim ob kratkem, nego jederno; pojdem k njemu, poklonim se —

Boleslav. Da se poklonite, ne dvomim.

Jarnejec. I porečem: milostivi gospod grof, do zdaj ste bil vi gospod, nu — a zdaj je prišlo do Jačenska; tu so vaši dolgovi, (dela, kakor bi s prstom kazal v knjige) i toliko vam ostane. Hočete li dati svojo hčer mojemu Boleslavu, tedaj se pogodímo, i potem da vkupej gospodarita — a nečete li, na izvoljo vam je dano, vas bi prosil, da se odtod preselite.

Boleslav (potuhнено). To bi krasno bilo! A kaj, če je uže morebiti zaročena, kakor sem nekaj slišal?

Jarnejec. A, tako! tudi jaz sem slišal, ka je zaročena s tem ubogim Čarnkovskim, kateri je tako isto moder, kakor grof. No kaj to mene peče? Ako jo je zaročil, naj jo zopet odročí.

Boleslav. Nego ona ga ljubi.

Jarnejec. Naj ga prestane ljubiti. Kaj je nama do tega? Kakor da bi ne bil ti olikanejši, i kar je glavna stvar, tudi mnogo bogatejši.

Boleslav. Kako z lahka vam gre vse od rok!

Jarnejec. Nu kako? Ali ti je še premalo, gospodič? Ali sem še neumnež?

Boleslav. Ne, ne, a to so samo srake na vrbi, dragi oča.

Jarnejec. Nu, hočemo videti. Misli o tem, kar sem ti rekel, i delaj, kakor ti naročam. Približuj se o pravem času grofici, saj ima oči, i spoznati hoče, kak zal mladenič si.

Boleslav (lenobno). Imamo videti, a sicer mi nej mnogo do tega.

DRUGI PRIZOR.

Lenica (ide iz dvora ter se globoko prikloni Jarnejcu. Ves čas se ozira nanjo Boleslav, pomenljivo z očima miga i više si brke). **Prejšnja.**

Jarnejec. Česa iščeš tukaj? Zakaj sem laziš, kader te ne kličemo?

Lenica (žalostno a malo zvito). Prišla sem prosit vi-socega gospoda —

Jarnejec. To sam vem, ka mi nič ne podariš. Ne znate družega nego prositi; nikdar vam nej dovolj. Govori torej, a hitro, ker ne utegnem poslušati tvojega klepetanja.

Lenica. Minolo je leto, kar ste me vzeli iz oče-

tove hiše na graščino; stari oča uže hrepeni po meni, i rada bi se vrnola k njemu.

Jarnejec. I glejte, glejte! Rada bi se? A kdo ti je dovolil? Moreš li hotéti i brez dovoljenja?

Boleslav. Ali ti je tukaj slabo?

Lenica. Ne — nego povsodi je dobro, domá najboljše. Oča je prosil gospoda grofa, da bi me pustil, i milostovi grof je dovolil —

Jarnejec (jezno). Kako? Ta starec je bil uže pri grofu? Glej, glej! Grof, grof! A kaj sem jaz? Grof ne vé ničesa, jaz tukaj gospodarim, slišiš, zato ti ne dam domú iti.

Lenica. Bodite milostiv. Kaj vam koristi prisiljena služkinja?

Jarnejec. O, kako si modra! Prisiljen sluga je najboljši, ker se ž njim dela, kakor se hoče. Ne pustim te, i ako se predrzneš tožiti me grofu, pazi! Jaz ti pokažem grofa. (Odide na dvor.)

TRETJI PRIZOR.

Boleslav. Lenica (žalostna).

Boleslav (bliža se jej). Nu, obriši solzice! Kaj ti je prišlo na misel, da hočeš iti v vas? Saj je tu boljše, dela nej mnogo.

Lenica. Ali se dela bojim?

Boleslav. Kaj se ne bojiš uboštva v vašej hiši?

Lenica. Naše uboštvo nas ne plaši.

Boleslav. Kako si srčna! A mi te ne pustimo domú, tebi je ostati pri nas i biti prijaznejšej meni, čuješ deklica?

Lenica. Čujem, nego ne umejem.

Boleslav (bliža se jej ter jo hoče objeti; ona odskoči).
Zakaj si tako plašna?

Lenica. Jaz sem samo služabnica, bojim se vsega.

Boleslav. Objemanja tudi?

Lenica. O tega še najbolj.

Boleslav. Zeló se braniš, a nič ti ne pomaga. Ne pustimo te v vas, i kader se bolje seznaniva, voljnejša mi bodeš; kupoval ti bodem lepe korale, krasne trakove, i kar ti bode po godi.

Lenica (s posmehom). Ali res?

Boleslav. Glej, korale so zadele, oči se smejó.

Lenica. Veste li gospod, če koralam ali vam?

Boleslav. Komu? Meni? Ti porednica! Jeziti bi se mi bilo, a odpuščam ti, ljubo dete.

Lenica (odteče). Klanjam se vam ponižno, vele čestiti moj oča!

Boleslav (sam). Kako je bistroura ta prosta deklica, kako čvrstega i prijaznega obličja! Vsa po mojem vkusu. Ne pustimo je v vas, ker bi se pokazila v umazanej koči, i škoda bi je bilo. Na mojo vero, gosposke koščice ima. (Zeva.) Kako dolgočasno je v vasi, kako je tam neumno življenje! Nej kavarne niti biljarja niti

primernih tovarišev. Ako ôči po sreči izide, o čemer je govoril, spravimo se vendar uže v dostojnejše stanovanje s tega grdega dvorišča, kder se tako dolgočasim. A kaj počnem z ôčo? Hm, on se baš v kacem kotu vgnjezdi. Grofica je dosti čedna, i kakor se mi zdi, dobro odgojena, imenje krasno, treba, da se kako privadam.

ČETRTI PRIZOR.

Jarnejec (pride iz dvora zamišljen, govori sam seboj).
Boleslav.

Jarnejec. Da, da, to je treba končati, gospodič; dosti je uže teh skrbij, na ravnost mu povem: na izbir vam je —

Boleslav (mu besedo prestriže). Komu?

Jarnejec. Nu, saj veš, grofu. Zakaj bi to odlagal še dalje? Pregledal sem svoje i njegove račune, ter spoznal, malo ne ka nejma nič. Vse je moje; čemu bi torej dalje čakal? Denes doženem do dobrega, stopim predenj i porečem: milostivi — (premišljaje obrne se k Boleslavu) kako misliš?

Boleslav. Ne protivim se temu. Samo da bi se vam jezik ne spotikal, kader bode treba govoriti.

Jarnejec. Res neumna navada. Po tridesetiletnej službi sem se tako navadil poklonov in pokorščine, da sam ne vem, kako.

Boleslav. Mislim, ka vam to ne bode tako lahko.

Jarnejec (zdihne). Resnično, to sam mislim; a treba se je premagati, odlagati ne morem; postavim se —

Boleslav. Kako na priliko?

Jarnejec. Nu, tako — (molči zamišljen) postavim se —

Boleslav. I pozabim besedo.

Jarnejec (z nogo ob tla udari). Ne pozabim, moj ljubi, postavim se, ter mu porečem: milostivi gospod grof!

Boleslav. Zakaj milostivi gospod grof?

Jarnejec. Prav govoriš, porečem ob kratkem: gospod grof!

Boleslav. Niti gospod grof nej dobro. Vrata bi vam utegnil pokazati.

Jarnejec (nevoljen). Nu, torej mu porečem: ljubi grof!

Boleslav. Dobro — a dalje?

Jarnejec (premišljava). Kako začeti? Za vraga! To res nej tako lahko. Na ravnost mu reči, da se pobere iz dvora, to nej spodobno; toliko let sem jedel njegov kruh, i poleg tega se tudi bojim. Sicer je miren človek, a vrag vedi, ka nazlic njegovej dobroti i mirnosti kurja polt človeka spreleti, kader predenj stopi.

Boleslav (smeje se). Stara i neumna navada podložnosti!

Jarnejec (pripravljen). A danes bode tega konec! Odpraviti se mi je k njemu i porečem mu na ravnost —

PETI PRIZOR.

Prokop (vstopi ter se prikloni). **Prešjnja.**

Jarnejec. Bes te udari! Zopet neznan gost! Da bi hodil rajši za svojim plugom!

Prokop. Hvaljen bodi Jezu Krist!

Jarnejec. Nu, nu, povedi brez obiranja, kaj želiš?

Prokop (zdihuje). Blagovolite me poslušati, visoki gospod!

Boleslav (odide).

Jarnejec. Govori, hitro; ne utegnem na uho vleči praznih besed.

Prokop. Jaz sem uže star, moja žena tudi slabí; imamo sicer pri sebi snaho, bolehna je, ter ne more ničesa kuhati niti kruha ne peči; ne vemo si pomagati, i če nam ne vrnete Lenice, poginemo.

Jarnejec. Vrag vas vzemi! Rekel sem uže, ka je ne dam.

Prokop. Usmilite se, milostivi gospod, uslišite

me! Lenica ne more dalje služiti na tem gradu, dosti je uže leto dnij. Omekuži se vsaka, ktera je dalje časa pri dvoru.

Jarnejec. Ali te to kaj bolí? Tvoje dete se izúmi.

Prokop. Bôli me ali ne bôli; potrebujemo je, i mladej, prostej deklici nej koristna taka služba.

Jarnejec. Ti imaš razum, modrèc! Ali je tebi pristojno soditi, kaj je koristno ali kvarljivo? Jaz vem, kaj delam.

Prokop. Bil sem pri gospodu grofu; obétal mi je ukazati, da se mi vrne hči.

Jarnejec (jezno). Baš ker si bil pri grofu, zato je ne dam, da se ne navadite, toževati me. To je nično, slišiš? Jaz sem tukaj gospodar.

Prokop. Slišim, slišim. Kako to, visoki gospod, ali sta tukaj dva gospoda? Mislili smo, ka je naš grof gospodar a vi oskrbnik.

Jarnejec. Neumno ste mislili! Jaz sem tukaj gospod, jaz oskrbnik. Jaz sem vse! I kar sklenem, moj ljubi, to se tudi zgodi.

Prokop (praska se za ušesi.). Nu, bodi si tako. Prosim tedaj vas samega, prosim vas vele ponižno, bodite milostiv i povrnite mi hčerko. Omožiti jo hočem, treba mi je zeta, ker moje gospodarstvo hira.

Jarnejec. Ha, ha! Vaše gospodarstvo! To vaše gospodarstvo jaz bolje znam. Samo hlinite se, delate se ubožnega, samega vruga séme ste!

A baš to je slabo, ka vam je dobro. Bogat kmet ne velja nič. Hitro je ošaben, svojeglaven i nepokoren. Jaz ne potrebujem bogatih, samo pokornih, moj ljubi.

Prokop. Kaj mi nejsmo pokorni?

Jarnejec. Ker ne morete drugače, sicer bi pokušali korobač.

Prokop (prikloni se). Zopet prosim: usmilita se!

Jarnejec. Nič ne pomaga; tvojej hčeri je tu ostati, tako hočem, i dosti je.

Prokop (gleda ga nekaj časa). Ali je ta vaša beseda poslédnja?

Jarnejec. Prva i poslédnja, slišiš? Ne ljubim dolzih govorov, zapovém, i treba je, da se zgodí.

Prokop. A grofovo povelje?

Jarnejec (jezno). Kaj je meni do vašega grofa?

(Šopiri se.) To je moja stvar; pomenim se ž njim o tem ob svojem času. A zdaj na rabóto!

Slišiš? Dosti mi je uže tega govoričevja.

(Pri zadnjih besedah grof počasi vstopi z knjigo v roci.

Prokop se še pomudi ter napósled odide).

ŠESTI PRIZOR.

Grof. Jarnejec.

Jarnejec (na strani, spremeni hitro vedênje ter se naglo odkrije). Prišel je sam! Zajél me je nepriprav-

ljenega, niti žganja se nejem napil. Vrag ti je v torbi! Ne vem, kako bi govoril.

Grof (mirno). Prišel sem ti povedat, ljubi Jarnejec —

Jarnejec (prikloni se). Poslušam, milostivi gospod grof!

Grof. Ka sem zapovedal, da se spustí z dvora ta deklica, hči mojega starega, zvestega Prokopa. Prosil me je; ima veljavne vzroke, i nepravično bi bilo, ako bi mu dete po sili zadržaval.

Jarnejec. Da — milostivi gospod grof! — tako je — kakor velevate — milostivi gospod grof! A predruzjem se oméniti —

Grof. Prokop me je solzán prosil.

Jarnejec (nepotrpežljivo). Kaj so takim ljudém solze! Ta kmetska drhal je uže tako sitna, da če jej kdo z rokavom pomiga, že kapajo solze, debele kakor grah.

Grof (živo). Prosim te, ljubi Jarnejec, ne govôri mi tako. Slišal si me uže tolikrat, ka ne ljubim razžaljivih besed o svojih ljudéh. (Malo pozneje.) Vsi imate zeló grdo navado, da nekrščanski mislite o prostem ljudstvu, kakor da je od druge gline. To je nespodobno. Dobro veš, ka ljubim svoje kmete, kakor brate, ker želèč je boljše poznati, prepričal sem se, koliko dobrega je v njih, če tudi so nizkega rodú i tako zapuščeni.

Jarnejec (zeló maje z glavo). Malovredna drhal je, milostivi gospod grof.

Grof (vnet). Ne besédi mi, prosim te! Uže tri sto let so vkup v enem kraji živeli oni i moji pradedje, trpéli enako osodo i vršili enaka dela v svetej zvezi i zlogi. Nikdar, niti v najtežjih dobah se nejsu kazali nezveste, a mi jih nejsmo zapustili. Druže nas vzajemne vezí, mene hvaležnost k njim, kmete ljubezen k meni. Ljubim ljudstvo.

Jarnejec. Ne potrebuje ljubezni, samo biča, milostivi gospod grof!

Grof (žalostno). Prosim te, molči! Veš, ka mi je to zoprno. Ukazal sem, da pusté Lenico.

Jarnejec (kakor da bi hotel nekaj reči, a umiri se). Jaz bi nekaj hotel, milostivi gospod grof! — (V stran.) Bes te ubij! Milostivi uže nej treba. Boleslav je prav govoril! Kdaj se tega naučim? (Glasno.) Hotel sem tudi jaz nekaj povedati. Rad bi oznanil —

Grof. Nu, kaj? Gotovo zopet novčne sitnosti! Kako je? Slabo?

Jarnejec. Slabo! Novcev, milostivi gospod grof, novcev! V blagajnici nej niti groša! Vsi upniki zahtevajo, da se jim izplačajo obresti, nekteri celó opominjajo o istini; upnik upniku vrata podaje, a jaz si ne vem svéta.

Grof. Vem, vem, ka sem na slabem. (Žalostno.) Povedi mi vendar, ljubi moj Jačenko, kako je to? Gospodarstvo, kakor si pripovedoval, nam je teklo zmirom vrlo dobro; prodajali smo z

dobičkom, jaz nejem zapravljal, nejem narajal balov, a vendar —

Jarnejec. Tega nejem jaz kriv, milostivi gospod grof! Prosim, sam ne vem, to je božja volja. Milostivi gospod grof ste sedel vedno za svojimi knjigami —

Grof. So li morebiti knjige tega krive?

Jarnejec. Da pravico povem, požrli so ti papirji mnogo, i razen tega so se dajali na tujezemске posebnosti, podobe ter enake stvari, vsi novci, s kterimi je bilo plačevati obresti; dalje tudi vaša prijaznost podložnikom, nič ostrobe! Jaz kaj sklenem, a vaša milost razkléne, kmetje slepare, pritožujo se i tóže. Nu, vrhu vsega je poslednje leto še pšenica slabo obrodila.

Grof. Hočes li, da bi mislil samo o sebi, a kmetov pozabil?

Jarnejec. Vsak treba da misli o sebi, milostivi gospod grof, to je glavna stvar.

Grof. To so zeló nekrščanska vodila, dragi moj! Nego kaj si mi hotel prej povedati?

Jarnejec (malo boječé). O teh obrestih. (V stran.) To je vrag! Stokam i stokam, a tega mu ne morem povedati! (Glasno.) Od kod bodo novci? Uže hoté za bančne obresti zarubiti imenje.

Grof. To je grozno! Nikdar se mi ne daste svobodno oddehnoti. Obresti, obresti, proklete obresti! Saj bi vendar môgli malo počakati! — Nadejem se, ka mi strije pomore.

Jarnejec. E strije! (Mahne z roko.) A kar se čakanja tiče, tega je bilo uže dosti, milostivi gospod grof.

Grof. Kaj je zdaj početi? Svetuj mi, prosim te!

Jarnejec (hoče govoriti a zamolči). Težko, težko! — rekše — milostivi gospod grof — (v stran) ni besede ne morem izpraviti iz sebe; treba, da bi se bil vsaj žganja napil. Morebiti mu to povem pozneje. (Glasno.) Milostivi gospod grof, boljše veste, kaj je storiti.

Grof. Poslati mi je po Čarnkovskega, ta je izkušenejši človek, morebiti mi bode on svetoval. Zmirom te novčne zadrege, baš kader sem zakopan v najimenitnejša raziskovanja! Ni trenotja nejmam pokoja. Premišljam o Sokratu, Horaciji, o simbolih i mitologičnih tajnostih, baš ko mi upniki delajo preglavico. Tega nej prebiti! (Počasi odide zamišljen)

Jarnejec (sam). Ničesa nejssem rekel! Bes te ubij! Morebiti prav govore, ka sem neumen. Bilo mi je ob kratkem reči: milostivi — a kaj bi mi bil naredil? Snedel bi me gotovo ne bil! Tega ne! Od zadaj sem junak a pred njim — vrag védi, kako je to, da se mi vselej preja zméte. Vaša milost! Milostivi gospod grof! Zastonj tratim čas. Treba je to stvar končati, tako ne more dalje ostati. Pošlje po Čarnkovskega, govori o strijci. Pa ako bi res kaj svetoval? Trebé se podvizati.

SEDMI PRIZOR.

Boleslav (pride iz dvora). **Jarnejec**.

Boleslav. Nu, kako je? Videl sem, ka ste govoril ž njim.

Jarnejec. Govoril sem.

Boleslav. Ter mu vse povedal?

Jarnejec. Da, nekoliko, a še ne vsega, ker tako nagloma se to ne more. Smilil se mi je, trebalo ga je še le k temu pripravljati.

Boleslav (smeje se). Ha, ha! Bal ste se zopet, rekel ste: milostivi gospod grof! i globoko ste se priklonil. Nejssem li uganol?

Jarnejec. Molči! Jaz vem, kaj delam. Ne more se takój na ravnost govoriti.

Boleslav. Priznajte oča, ka ste se zbal.

Jarnejec. Jaz? Zakaj? Da bi se ga bal? Kaj mi pač more storiti? Njemu se je mene bati, ne meni njega. Imenje, bodočnost njegova je v mojej roci.

Boleslav. Nu, kaj ste mu rekel?

Jarnejec (grdo ga pogleda). To jaz vem. (Za nekaj časa.) Res nej lahko ž njim opraviti imeti. Da bi se vsaj razjezil, potem bi se človek tudi napih nol i morebiti bi izpustil besedo: gospod grof! — Nego o njegovej priljudnosti to se ne dá. Ta njegova neumna dobrota me omeči, nejmam srca, da bi ga užalil.

Boleslav. O milosrčni oča! Ha, ha! Nego priznajte, ka se ga tudi malo bojite.

Jarnejec. Molči, malopridnež! če ne, razjezim se. Ti me hočeš denes dražiti. Pojdi rajši na vrt ali v grad, da kde srečaš grofico. Saj umeš francoski govoriti, utegneš se jej malo pridobríkati.

Boleslav. Gotovo pregovorim, če bodem hotel.

Jarnejec. Ahà, vidim, ka si ti baš tak, kakoršen sem jaz, ljubi moj! Iz daleka si junak, a pri njej se držiš, kakor slamorezec, niti ne zineš. Opaževal sem te včeraj, ko je sama začela s teboj govoriti; migal sem ti, da bi tudi ti zinol po francoski; a ti ni bele ni črne; stal si, kakor glupec, i vlekel si samo prste, da so v členih pokali.

Boleslav. Da resnico povem, to se je godilo, ker ne ljubim boljarstva.

Jarnejec. Saj se bodemo sami uže skoro šteli k boljarstvu, kader kupim imenje.

Boleslav. Oh, da bi uže iz tega neizmerno ostudnega dvora izlezli, takój bi imel človek drug obraz, drugačno fantasijo.

Jarnejec. Res, res, moj ljubi, tudi jaz to čutim i kader se pogospôdim, tedaj se napáhnem, hočeš videti!

(Zagrinjalo pade.)

Drugo dejanje.

Salon v grofovem gradu, bogato opravljen, od zadaj dvoje duri, po stoléh i mizah je raztreseno mnogo knjig, podob i različnih stvarij.

PRVI PRIZOR.

Grof (sam, počasi vstopi).

Verujem, prav govore, kateri mi očitajo slabost! Vse moje življenje je bilo sama preja praznih sanj. Nikoli ne sem imel iste zmožnosti, od ktere delavnost dobiva dostojnost i značaj. Gibal sem se na vse strani, a ničesa ne sem mogel dognati, ničesa končati; malo sem dospel, a v ničemer ne sem prebíl. Fantasija mi je vladala, ter zdaj po praznih sanjah je prišla žalostna resnica, i — propad. A kaj mi je o samem sebi! Prebíl bi ponižanje i siromaštvo, nego moje dete, vajeno blagostanja, do zdaj misleče, ka se mu smeje prihodnjest! — Kako jej to razodenem? Kako jej bode prebiti to strašno rano? Hči ljubi Alberta, kateri je sam ubog;

vse njižno upanje o mirnej bodočnosti se je opiralo na to, kar bi utegnila imeti ona. Zdaj nejmam ničesa! Kaj bode? Oh, da sem delal drugače, da sem hodil zmirom enakim pótem! Prepozno! zastonj je žalovanje. Delati nejsem znal, zato mi je trpeti! (O poslednjih grofovih besedah se počasi odpró duri i bojazljivo se prikaže glava Jarnejčeva, kateri se pozneje osméli ter vstopi.)

DRUGI PRIZOR.

Jarnejec. Grof.

Grof (se malo prestraši zagledavši ga). Ali si ti, Jarnejec? Nu, kako je?

Jarnejec. Hm — rekše — da bi tako dejál — (daje si pogum) rekše — da bi povedal — rekše — hm! Ne dá se tajiti, milostivi gospod grof (v stran) Fej! (Glasno) Rekše — gospod grof —

Grof. Govôri umélno! Kaj hočeš povedati? Ne umejem te.

Jarnejec (v stran). Stara navada me premaguje! Ne morem, a vendar sem se napil žganja. (Glasno.) Prišla je napósled ura, milostivi gospod grof —

Grof (glasno). Ktera ura?

Jarnejec (v zadregi). Poludvanajstih, milostivi gospod.

Grof. Nu, kaj tedaj?

Jarnejec. Zdaj ne gre za uro, milostivi (v stran)

Fej — (glasno) Gospod grof!

Grof. Gotovo se pripravljáš, da bi mi povedal kaj posebnega. Ne boj se, ne boj! Govôri na ravnost; nejsem tako strašen.

Jarnejec. Sam mi pripoveduje, ka ni strašen, a vendar se ga bojim. Prav so rékali, ka sem bedák, (Glasno). Prišla je napósled dôba, rekše, gospod — (v stran) ni besede, ni besede!

Grof (ozbiljno i žalostno). Kakšna doba, ljubi Jarnejec? Rad bi ti pomagal, da bi mi dopovedal; a težko se mi je domisliti, káj?

Jarnejec. Ni toliko nejmate tukaj, kar je za nóhtom črnega.

Grof. To res nej mnogo!

Jarnejec (na vsa usta). Vaša imovina gospod grof, vsa je na smetéh. V kratkem pridó, popišó i prodadé vse na javnej dražbi.

Grof. To vem — nego ali mi imaš kak svèt?

Jarnejec. Ne pomaga nič, milostivi gospod grof, samo novci, sicer nej svetovati.

Grof. Od kod je vzeti? Jaz jih nejmam, ni tí —

Jarnejec (seže mu v besedo). Jaz? Hm, nekaj se jih je nabralo pri meni, gospod grof!

Grof (se začudi). Ti? Imaš? Ali bi mi hotel pomagati?

Jarnejec (dela se pogumnega). Nu, če mi je uže govoriti, bódi odkritosrčno! Delal sem, trudil se,

hranjeval groš h grošu — podédoval sem tudi nekaj po rajnici ženi —

Grof. Tvoja žena je bila hišna?

Jarnejec. Družábnica, milostivi gospod grof, a imela je majheno istino. Dédoval sem tudi po ujci.

Grof. Po ujci? Po ónem, ka je imel krčmo?

Jarnejec. Da, pridobil si je te pečkè z obrtom. Tudi po strijci mi je nekaj ostalo.

Grof. Nikoli nejssem ničesa slišal o njem.

Jarnejec. Bil je preprost a plemenít človek. Jaz nikdar, slava Bogu, nejssem naopáčno rabil zaupa gospodarjevega ali na svoj prid obračal tujega imenja.

Grof. Tega te niti ne dolžim, da si tudi na ravnost rekoč, bile so neke stvari —

Jarnejec (trka se na prsi). Imam čisto — rekše — hm (zakašlja) vest — nego 30 lét težkega dela — i te dédine —

Grof. O kterih nikdar zinol nejsi —

Jarnejec (zméšan). Čemu bi vam bil govoril o plemenitaškem uboštvu, milostivi gospod grof?

Grof. Ali tedaj si, kakor slišim, uže tudi plemenitaš?

Jarnejec. Da, milostivi gospod grof, potrjen —

Grof (smeje se). Saj tvoj oče —

Jarnejec (prekine mu govor). Moj oče, milostivi gospod grof, založil je svoj plemenitaški diplom, a jaz sem ga našel —

Grof. Nu dobro, naj ti bode na korist. A kaj dalje? Gotovo tedaj nejsi malo prihranil, ker se tako opravičuješ.

Jarnejec. Rekše — tako nekaj — groš h grošu — taka je bila vedno moja navada.

Grof. Nej bila slaba navada.

Jarnejec. I tako sem po malem nabral —

Grof. Vesel sem ti sreče, jaz tega nikdar nejssem dočakal. Kaj dalje?

Jarnejec. Milostivi gospod grof, dobro veste, ka upniki prodadé imovíno ter vas zapodé z njé; temu se ne da umeknoti, ker dalje uže ne bodo čakali, obroki so vsi minoli — vse je zastonj, konec je! — Hm! Ali bi se ne dala morebiti — tako nekoliko — ta stvar mej nama poravnati?

Grof (sam seboj, žalostno se nasmejôč). Mej nama! mej nama! Gospod Jarnejec Jačenko i jaz? — Mej nama! (Glasno). A kakó? Poslušam dalje. Kako misliš to poravnati, potrúpím.

Jarnejec (gleda mu v oči). Novci za imovíno bi se morebiti našli pri meni —

Grof (zeló se začudi). Pri — pri tebi?

Jarnejec (zmešan). Óne dédine, milostivi gospod —

Grof. A tako! (smeje se) Dédine, umejem. Po ženi, po ujeci, po strijci! —

Jarnejec. I po dédu.

Grof. Ka je bil tukaj opravník?

Jarnejec (upenja se). Nu, bodi si, kakor koli — dosti je, da kupim graščino.

Grof (za malo časa). Kupiš? Tí? — Nu, bodi si, a kaj dalje?

Jarnejec (pogumnejši). Milostivi gospod grof, vi jo izgubite i ostavite.

Grof. Vém, s palico v roki i s čisto vestjo.

Jarnejec. Nu, bilo bi morebiti, da se to poravná.

Grof. Govôri jasneje, ne morem te uméti, vedno govoriš z ugankami.

Jarnejec (nekoliko odstopi). Plemenitaš sem, imam diplom i brano v grbu; če tudi ste gospod grof visocega rodú, a jaz samo nizkega — nu, kaj je do tega?

Grof. Veliko ime je samo veliko breme, ljubi Jačenko, to vem.

Jarnejec. A napósled, gospod grof, človek ste tak, kakor mi —

Grof (razdražen). Oho! Po láchko! Tak, kakor vi, še ne, moj ljubi! Morebiti za kazen naredí Bog moje potomce take, kakoršen ste vi, a zdaj vam nejsmo še enaki.

Jarnejec. Kakšen razloček je?

Grof (ironično). Če tudi samo ta, dragi moj, ka jaz ne vem, kako sem izgubil imenje, i ti ne razodeneš, kako si ga dobil.

Jarnejec. Málenkosti! — Nego dalo bi se poravnati — rekše —

Grof. Baš tega tvojega poravnávanja sem najbolj radoveden.

Jarnejec (jezik se mu spotika). Vaša milost — hm — gospod grof — vi imate — hčer — a jaz — sina —

Grof (vstane s stola, ter se ironično smeje). Kako? Kaj? Neprecénjeni, nenamestni, najdražji moj Jačenko! Ponôvi mi vse to, drugače bi jaz mislil, ka sem kaj preslišal. Kako? Kaj? Jaz imam hčer? A ti — ti imaš sina? Kako še? Ta razgovor je vreden sto tisoč, ktere sem izgubil!

Jarnejec (zmešan). Nu! Kaj je o tem tako zmešnega, gospod grof? Plemenitaš sem, i sina imam, kateri se more oženiti!

Grof (še zmirom se smeje). Z mojo hčerjo! Vidiš, to je izvrstna misel! Tvoj Boleslav, ta zali mladencič, podoben barokarju malega mesteca, čislani naslédnik zakladu gospoda Jačenka, zaročí se z grofinjo Zavolsko!. — A kaj dalje, gospod Jarnejec?

Jarnejec (zmešan). Milostivi gospod grof, šalite se — a jaz bi kupil graščíno ter ne odpodil vaše ródbine, kakor se umeje samo ob sebi.

Grof (žalostno se nasmehne). Kakšen raj! Jačenko bi nam dovolil gospodariti, jaz bi imel z milosti živež, i gospod Boleslav Amalijo. To je prekrasen, tvoje glave dostojen črtež, Jačenko, umejem, priméren i částen. Ha, ha! moja hči žena tacega blazna! (Jarnejcu). Slišiš li,

moj ljubi, mej starimi znanci so šale dobre, a predaleč jih nej gnati. Res sem padel po svojej krivici globoko, a ne še tako zeló, da bi tí smel priti k meni s takim nasvétom. Zbláznel si, starček! Novci so ti zmešali glavo! Opráščam ti neumnost. Ali si morebiti pijan?

Jarnejec (pokorno). Kakor gotovo je Bog nad nami, nejsem imel še kapljice na jezici.

Grof (zamišljen). Tako globoboko pasti! A samo zaradi slabosti, premalo trdne volje, krivega poslovanja, praznih sanj, pasti tako globoko, da bi me taki ljudje s svojo milosrčnostjo obrekovali! Oh, to je grozno. Uboštvo, siromaštvo, vse to nej nič o takej zlóbi osode! — Ho, to bolí, bolí neizkončno!

Jarnejec (v stran sam seboj). Jezí se a premišljuje; zdaj je treba, da mu idem izpred očij. (Odide, ter vrže papirje, ktere je v rokah držal, da grof ne vidi, na stol prédenj.)

TRETJI PRIZOR.

Grof (sam, zgruzi se na stol i molči nekaj časa v globokej žalosti; potem pregleda papirje, ktere je ostavil Jačenko na stolu, ter je odvrže jezno). **Albert Čarnkovski** (vstopi z biretom v roci, a kader zapazi grofa zamišljenega, nekoliko postoji na pragu, dokler ga grof ugleda).

Grof. Pristopite, ljubi Albert, zeló vas potrebujem, želed sem vas.

Albert. Mene? O kako sem srečen! Náte me, gospod grof! Ves sem vam na službo. (Sežeta si v roki.)
A kaj vam je?

Grof (za nekaj časa). Nekaj zelo bridkega mi vam je razodeti; čas je, da uže odkritosrčno z vami izpregovorim o vašej i našej bodočnosti. (Vzdahne). Uničen sem — pri kraji je. Ne dolžim osode, ker ona tega nej kriva; jaz sem grešil, ker sem se bavil z málenkostimi, učenimi otroštvi, ko je bilo treba drugače delati. Grešil sem, ka nejsem gojíl v sebi močí za dejansko življenje.

Albert. Nepotrebno sebe dolžite, gospod grof! Grešil nejste vi, nego vék, v katerem ste živel, narédil vas je tacega. Živeti ste začel v dôbi, ko nas je osoda pehnola od vsega javnega udeleževanja, h kateremu smo bili pred drugimi poklicani; nej čudo, ka iskajoč polajšanja v svojej žalosti i samoti, obrnol ste se k vednostim, ter se zakopal v raziskovanja, ktera se nejso nikakor vezala z življenjem.

Grof. Oh! niti da bi obupal nej dovoljeno vsacemu; to vidim i čutim, ali umel se nejsem ločiti od čarobnih vednostij i sanj, ktere so me odrivále od dejanskega življenja. Zdaj smo po mojej krivici na propadu! — O kaj mi je záme, nego Amalija —!

Albert. Znamo nje angeljsko srce, baš za njo trpljenje gubí krótost. Nego vaša osoda, grof!

Grof. Záme nej toliko — nekoliko lét življenja, ta žalostni ostanek — kaj je do tega, kako ga prebódem, kde i kako ga končam? Jaz lahko trpim!

Albert. Ali uže nej pomoči?

Grof. Ne ziblјimo se v praznej nádeji — nej pomoči! Pomislite, ljubi Albert, kako zló je z menoj, če ta — ne govorimo rajši o tem!

Albert. O da, prosim, povedite mi vse.

Grof. Znate li Jačenka?

Albert. Oskrbníka? To se ve, znam ga dobro. Ljudje govoré, ka si je prihranil mnogo novcev.

Grof. Malo ne toliko, kolikor sem izgubil jaz. Siromak! baš je dobro lovíl, kajti prišel je denes k meni z nasvétom — nego to je tako smešno, tako neverjétno —

Albert. Morebiti je prinesel novcev? Ali se mu je prebudila vest?

Grof. Motite se! Ponudil se mi je odkupiti mojo imovíno, ako — verujete li to? Oh! ako dam svojo hčer njegovemu sinu.

Albert (jezno). Kako? Ali je zbláznel?

Grof. Ha! Umirajočega leva teptajo osli; tako je na svetu. Poslušati mi je bilo njegov nasvet i smijati se.

Albert. Da, takej predrznosti se dá samo smijati; mnogo prevelika část bi mu bila, jeziti se. Ne mislim, ka bi se mogla nam, staremu plemenitáštvu, zdaj oponošati ošabnost, doka-

zali smo, ka smo radovoljno sprejeli méj se nove tovariše, ne gledé rojstva, samo ako so vredni plemeníštva — nego ta Jačenko!

Grof. Ha, i baš tukaj, naslédnik naš na tej zemlji! Govoré, kader so izsekani hrasti, ka se zasajajo povsod smréke. — Mi nejsmo izpolnjevali svojih dolžnostij, tékali smo po zabavah, šaléč se z osodo — klónole so nam roke ter gledali smo zasobnih s'varij, i prišla je dôba, da so bili z ulic poklicani gostje, kakor govóri sveto pismo.

Albert. Nikoli! Ne verujem še propada, nehčem ga še verjéti! Naše plemeníštvo ima v sebi še moči, ktera je povzdigne; trpélo bode nekaj časa, i zopet okréva iz mrakú, vzmoží se zopet k radodarnosti i potrpežljivosti. Ne podamo se takim odrtnikom, kakoršen je Jačenko, kterih očistílu nej dovolj deset rodov — tako se jih drzé solze ljudij i nepoštenu pridobljen imétek.

Grof. Bog daj, da ste dober prorok; a čas k delu je uže izgubljen.

Albert. Prihodnji rod spozná svoje dolžnosti, grof —

Grof. O da bi v vsem bil podoben vam!

Albert. Nejssem vréden te pohvale; jaz imam samo dobro voljo i pogum. — Nego resnično, dogodba z Jačenkom je smešna.

Grof. Ta stari glupec! Gotovo se je zanašal na mojo slabost, ter na to, da mi bode neizrečeno

boléstno, ločiti se od tega kraja. Tri sto lét smo živeli na tem kosu zemlje, s temi ljudmi, zvezani mej seboj z ljubeznjijo; niti oni ne mogó tožiti o nas, niti mi ne o njih. Vsak kot tega poslopja mi hrani drag spomin. Tukaj mi je zaspal oča, tamkaj sem izgubil mater, ktereje je minolo življenje, kakor Rimljanki pri domačem ognjišči; ondukaj sem se rodil. Zdaj sem star, srce i navada me vežeta na ta kraj, na némo ozidje, na staro drevje v dvoru. Boléstno je, ka se mi je pred smrtjo ločiti od vsega tega, tekati od mesta do mesta, od neblaga do nedraga, baš ko me je tukaj čakal pokojen počitek v rodovínskej raki poleg deda i pradedda.

Albert. Ali bi se temu ne moglo v okom priti? O moj bog! Zakaj sem siromák tudi jaz? Kako rad bi žrtvoval vse, kar bi imel, da bi odgnal vašo žalost. Nego ti dve roki sta vse moje iménje. Sirota sem bil i podedoval tako ime, na katero sem ponosen i katero me spominja slavnih činov mojih pradedov. Ako vam bi mogel s svojim življenjem v čem pomagati, vzemite je, prosim, storite po svojej volji.

Grof (objame ga). S takim prijateljem ne poginemo! Oh, vi ne veste, kaj bode stalo mene, slabega razvajenca, ločiti se od tega prebivališča!

Albert. Morebiti je te ljudi preprositi i razgovoriti se z njimi? Delali bi —

Grof. Morebiti bi se dalo kaj storiti, ako bi imeli posel s kom drugim. Pogledite (podaje mu liste z mize) odhajáje mi je sem nalašč vrgel te liste, iz katerih vidim, ka je uže pokupil malo ne vse moje dolgove.

Albert (pregleda podane račune). Kdo? On? Zopet Jačenko?

Grof. Da, on — izvestno je bilo to zdavnaj skrivno osnovano. On mi gotovo nič ne olajša.

Albert. Hudobnež! Molčal je tedaj, dokler je bila otétba mogoča? Kaj početi? Pamet mi gine.

Grof. Tukaj nej rešitve! — Zdaj je treba zmožnosti. Vi ljubite Amalijo! Upokojèn izročam vašim rokam njeno osodo. Sam ubog — vendar jej pripravite s svojim trudom bodočnost; nego jaz! Kaj počnem, izkažen v sreči, razvajen v pokoji — preganjan z nesrečo! Ha! hodil bodem ob palici — učil bodem kde otroke crkvénega petja. Ne bodem vaju težil. (Odide.)

ČETRTI PRIZOR.

Albert (sam. Potem) **Amalija.**

Albert. Pogum! velím tudi jaz. Čim britkejše je življenje, tem več se je človeku povzdignoti s srcem i mislijo, da ga laže premore! Kako

se mi smili ta blagi a tako nesrečni človek! Amalija, téga sem preverjen, moški prebóde rano, ktera koli jo zadene; vrhu tega sva dva — nego ta starček? Kako mu olajšati? Kako svetovati? — Ha, ona ide sem — vé li uže vse, ali nič?

Amalija (ide počasi skozi stranske duri, zamišljena a pokojna). Kako ugodno ste prišel, prijatelj! Ste li prišel na povabilo, ali vas je vodil nemotljivi čút?

Albert (poljubi jej roko). Draga Amalija! vedno je moje življenje posvečeno vam! (Pomolk.)

Amalija. Ali ste govoril z ôčo? Vse vem.

Albert. Oh, slava Bogu! Kakor sem slutil, pokojna ste, vzvišena ste nad osodne rane, ktere so vas zadele.

Amalija. Trpim, a kakor vidite, ne pretakam solz o minolosti, ker izvestna sem, ka nas bog ohrani. Nego srce me boli zaradi ôče.

Albert. Grof malo ne obupava, da si tudi tega ne kaže ôčitno. Ne tajite, ka se preveč žalostí, ker sebi podtiče krivico vse nesreče.

Amalija. Vem i umejem, kako težko mu bode ločiti se od te hiše, od spominov mu svetih, od vsega, kar se mu je v srce priljubilo, česar je po toliko letih bil navajen.

Albert. Ali je ta ločítev neogibna?

Amalija (žalostno). Da — neogibna.

Albert. Nikdar v svojem življenji me nej tako

bolelo, ka nejssem bogat; môgel bi zdaj žrtvovati vse svoje imenje vam. Prvič me teži ubošтво.

Amalija. Bog nam je dal še nekaj boljšega od bogastva; Albert! dal nam je čut dolžnosti i moč, da jo izpolnimo.

Albert. Ne umejem vas.

Amalija. A jaz — ne morem vam povedati, kaj mislim, niti me ne bi razumeli, če povem!

Albert. Bojim se, ka bi razumel!

Amalija (poda mu roko). Ali me ljubite, Albert?

Albert. Kako morete vprašati? Podajte mi priliko, da vam pokažem.

Amalija. Zdaj vam jo dajem. — Odrecite se mene i dovolíte, da se žrtvujem za ôčo.

Albert. Vi? Za ôčo? Ne umejem.

Amalija. Gotovo veste, kakšno pogodbo je ta človek ponudil ôči.

Albert. Ta hudobnež!

Amalija. Kaj, ako žrtvujóč svojo — najino srečo utegnem ugotoviti ôči pokojno starost?

Albert (zmešan). Deva, to je junaštvo, do kterega se jaz ne morem vspéti. Ali je to izkušanje? Nej primerno tako izkušati ljubezni, kakoršna je moja.

Amalija. Baš zato, ker je vaša ljubezen velika i čista, Albert, hočem, da jo oslavite s tem, da se odrečete. Ne znate tako, kakor jaz, mojega

ôče, njemu bi malo ne bilo smrt, ako se mu bode ločiti od tega kraja, odreči se dragim spominom.

Albert. Oh! ne govorite tako! Storim vse, kar mi koli ukažete, žrtvujem svoje življenje, kri, prizadevanje vsega življenja; a da bi se odpovedal vam za človeka, kateri nej vreden ozreti se v vas, to preseza moje moči. Vi morebiti nikdar nejste ljubila!

Amalija (žalostno se nasmehne). Dragi Albert! največji dokaz zaupa i ljubezni vam dajem baš v tem trenutji, ker vrednega sem vas spoznala, odkritosrčno z vami govoriti, kajti dozdevalo se mi je, ka me ne bodete dolžili niti omahljivosti, niti lakomnosti ali česar koli, nedostojnega mene. Resnično, ker ne znate teh ljudij, ne veste, kolika je moja žrtev, kako popačen je ta dečák, kteremu se hočem v plen dati, kako ostudna sta mi oba — ne veste, kake muke pripravljám svojej bodočnosti — nego oča, oča!

Albert. Ali je spodobno vam, hčeri tacega moža, misliti, ka to žrtev vzame on, kateri vas tako ljubi?

Amalija. Denes ne! — A jaz bi ga pripravila; storila bi sveto prevaro.

Albert (žalostno). Uklanjam se vam! Vi ste velíka i sveta; a nikdo nima pravice, zahtevati tako žrtev, nikdo je žrtvovati, nikdo je sprejeti;

uže samej misli o njej se vpira pamet. Ume-
jete li, ka bi vaša žrtev bila uzrok novega
življenja, življenja dolzega, polnega muk, sra-
mote, poniževanja, ničnosti, prozajične dolgo-
časnosti, i to po idejalih tihe sreče, o ktorej sva
vkupej sanjevala? Nikoli ne, nikoli ne! stokrat
nikoli ne! Ne morem se popéti do te moči, da
bi pustil takemu — vi sama, da si tudi go-
vorite o tem, ne mogla bi žrtvovati.

Amalija (bríše si solze). Za ôčo, za svojega ôčo,
Albert — da! Za tega, kteri mi je bil od
zibeli mati, prijatelj, učitelj, branitelj, kteremu
mi je za vse hvalo vedeti, njemu sem vse
dolžna. Albert, detínska ljubezen mi veleva,
odreči se tudi vas.

Albert. Nikoli ne! To je samo čudna, od trpljenja
prenapéta bolna duša! Premislite to, i usmi-
lite se. Vi to morebiti hočete; nego ali bi vaš
oča bil tako trdosrčen, da bi sprejel vašo žrtev?
I jaz, jaz? Oh! rajši umrem nego dovolim. Ne
govorite dalje o tem.

Amalija. Dragi moj zvesti prijatelj! Premislite i
potem recite, kaj mi je storiti. Vem, ka vas
ne bode vêdla sebičnost na kriv pot. Od vas
bodem pričakovala ukaza, dovolítve, nádeje, ker
nejmam pravice, žrtvovati sreče naju obeh,
nego samó svojo — a vi ste položili svojo v
moje roke. Vi mi bodite sodnik; vaše razsodbe
čakam. (Podá mu roko.)

Albert. Tega ne prebódem! Dovolite mi, da se oddahnem! (Počasi odide.)

PETI PRIZOR.

Amalija. (Pozneje) *Boleslav.*

Amalija (zamišljena). Ubogi Albert! — Niti uboštvo niti zapuščenost me ne bi strašila, da imam tovariša, kakoršen je Albert — i ko bi nas tudi vsi zapustili, kakor se godi ubožcem. Nego ali prebóde oča uboštvo? Ločitev od navad vsega življenja, od svéta, v katerem se je staral? I ako bi mu eno samo uro trpljenja mogla prihraniti, dolžnost mi veleva, da to storim. (Zagleda Boleslava, kateri se bojazljivo mejdurmi prikaže, ter se zgrozi.) Oh! čutim svojo dolžnost, a če pogledam to prikazen, nedostaje mi močí — ni smijati se ne morem.

Boleslav. Dovolite, gospodičina?

Amalija (premaga se). Vstopite, gospod!

Boleslav (zmešan, nerodno se sili uljuden biti). Smem li? Rad bi izpregovoril samo nekaj besedic.

Amalija (vedno resno i hladno). Dobro veste, ka vam nikdar nej bil zabranjen pristop v našo hišo. Kaj vas je sem dovêdlo?

Boleslav. Neke stvarí, ktere — nego to —

Amalija. Kaj govorite?

Boleslav. Če se ne razjezite, gospodičina?

Amalija. Nejmam se navade jeziti, samo smejem — se ali obžalujem koga.

Boleslav. Obžalujete! Lepa hvala! To je še huje! Ali se vam nič ne dozdeva, gospodičina?

Amalija. Nejsem tako bistrournna.

Boleslav (smejoč se). Ženske glave so vse zelo bistrournne.

Amalija. Gotovo nejmam vseh ženskih lastnostij.

Boleslav (v stran). Nej mogoče, da bi ž njo zaupno pregovoril, nekako ostra je. Ali trebé, da jej povém, o čem je posel. (Na glas.) Gospodičina, ne veste li ničesa?

Amalija. Kaj hočem vedeti? O čem je posel?

Boleslav. O bodočnosti gospoda grofa.

Amalija. A kaj se to dostaje vas, gospod?

Boleslav. Vam to povedati nej lahko; saj vam — je morebiti povedal uže gospod grof sam.

Amalija. Nejsem še denes govorila ž njim.

Boleslav (v zadregi si mane čelo). Tedaj treba, da sam nagriznem to jabolko.

Amalija (smeje se). Saj imate dobre zobe. Nego kakšno jabolko je?

Boleslav (glupo se smijoč). Meni sladko.

Amalija. Zeló me veseli.

Boleslav (pogumnejši). Vendar ne vem, kakovo bode vam, gospodičina?

Amalija. Dvomim, ka bi hoteli dati meni kaj

tega jabolka — nego kakšna skrivnost je to? Nikdar še vas nejssem videla tako veselih mislij! Govorite, prosim vas.

Boleslav. Ali ste tako dobra, gospodičina — (v stran) to pojde težko.

Amalija. Kakor kane.

Boleslav. Zmirom i proti vsem —

Amalija. To je priklon — hvala.

Boleslav. Ne morem dalje, stojim pred njo, kakor na trnji. (Glasno.) Znano vam je, ka je gospod grof izgubil imovino?

Amalija. Vem, a kaj dalje?

Boleslav. Vas to ne gane, gospodičina?

Amalija. Zaradi sebe vrlo malo — zaradi oče vrlo zeló.

Boleslav. Vidite, po čudnem naključji je baš moj oča dobil imenje —

Amalija. Zeló me veseli.

Boleslav. I hotel bi gospoda grofa ohraniti — (v smehu) vendar so še neke misli, s kterimi se vi težko sprijaznite.

Amalija (žalostna). Nej mi jih lahko misliti, niti jih nečem vedeti; naj bodo kakoršne koli, spodobno je, da je poveste mojemu ôči a nikdar ne meni.

Boleslav (zmešan). Tedaj ne dovolite, da vam jih povém?

Amalija. Ne zdi se mi potrebno.

Boleslav. Nego — meni —

Amalija. Kar se vas tiče, gospod, vidi se, ka vam je imovina baš ugodna, to kaže vaša vesela volja, vaše obličje i govorjenje. A sicer mislim, ka o tem nejmava uže ničesa vkupej govoriti.

Boleslav. Tako?

Amalija (ukloni glavo). Z Bogom!

Boleslav (v stran). Ta me je odpravila! Vendar nej bilo še toko hudo, kakor sem se bal; še nekamo dobro se je izteklo. (Na glas.) Dovolite mi tedaj, da odidem?

Amalija. Dovoljujem.

Boleslav (prikloni se, ter odide).

ŠESTI PRIZOR.

Amalija. (Pozneje) **Prokop.**

Amalija. Žena tacega človeka! — Po sreči, o kterej sem sanjala, pasti tako globoko! O bog, nam ali pomagaj ali nam daj moči! V glavi se mi vrtí; čutim, ka nejmam dosti pogumnosti. Sebe žrtvovati, to bi mogla — nego poleg sebe tudi Alberta? to izvrstno, ljubezni polno srce, obsoditi ga na dolgo samotnost i tužno življenje! — O bog, daj mi moči! (Poklekne s sklenenima rokama; mej tem se odpró

tega jabolka — nego kakšna skrivnost je to?
 Nikdar še vas nejssem videla tako veselih mislij!
 Govorite, prosim vas.

Boleslav. Ali ste tako dobra, gospodičina —
 (v stran) to pojde težko.

Amalija. Kakor kane.

Boleslav. Zmirom i proti vsem —

Amalija. To je priklon — hvala.

Boleslav. Ne morem dalje, stojim pred njo, kakor
 na trnji. (Glasno.) Znano vam je, ka je gospod
 grof izgubil imovíno?

Amalija. Vem, a kaj dalje?

Boleslav. Vas to ne gane, gospodičina?

Amalija. Zaradi sebe vrlo malo — zaradi oče
 vrlo zeló.

Boleslav. Vidite, po čudnem naključji je baš moj
 oča dobil imenje —

Amalija. Zeló me veseli.

Boleslav. I hotel bi gospoda grofa ohraniti —
 (v smehu) vendar so še neke misli, s kterimi se
 vi težko sprijaznite.

Amalija (žalostna). Nej mi jih lahko misliti, niti
 jih nečem vedeti; naj bodo kakoršne koli, spo-
 dobno je, da je poveste mojemu ôči a nikdar
 ne meni.

Boleslav (zmešan). Tedaj ne dovolite, da vam jih
 povém?

Amalija. Ne zdi se mi potrebno.

Boleslav. Nego — meni —

Amalija. Kar se vas tiče, gospod, vidi se, ka vam je imovina baš ugodna, to kaže vaša vesela volja, vaše obličje i govorjenje. A sicer mislim, ka o tem nejmava uže ničesa vkupej govoriti.

Boleslav. Tako?

Amalija (ukloni glavo). Z Bogom!

Boleslav (v stran). Ta me je odpravila! Vendar nej bilo še tako hudo, kakor sem se bal; še nekamo dobro se je izteklo. (Na glas.) Dovolite mi tedaj, da odidem?

Amalija. Dovoljujem.

Boleslav (prikloni se, ter odide).

ŠESTI PRIZOR.

Amalija. (Pozneje) **Prokop.**

Amalija. Žena tacega človeka! — Po sreči, o kterej sem sanjala, pasti tako globoko! O bog, nam ali pomagaj ali nam daj moči! V glavi se mi vrtí; čutim, ka nejmam dosti pogumnosti. Sebe žrtvovati, to bi mogla — nego poleg sebe tudi Alberta? to izvrstno, ljubezni polno srce, obsoditi ga na dolgo samotnost i tužno življenje! — O bog, daj mi moči! (Poklekne s sklenenima rokama; mej tem se odpró

duri, Prokop počasi vstopi. Zagledavši jo, obstoji na pragu ter zakašlja.)

Prokop (stojé na pragu sam seboj). Kaj se tu godi? Gospod grof hodi, kakor zmešan, gospodičina plače i moli — a mi ničesa ne vémo! To je znamenje neke nesreče. (Glasno). Milostiva gospodičina!

Amalija (vzdigne se). Kaj tu iščete, ljubi Prokop?

Prokop (prikloni se zmoten, še zmirom na pragu). Milostiva gospodičina! blagovolite — sicer se nas to ne dostaje — a tudi mi imamo srce. Tu se nekaj godi, o čemer ne vemo ničesa. Gospod grof je žalosten, vi plačete! — Bog nas hrani kake nesreče! Bili ste nam zmirom tako dobrotljivi, da vas ljubimo, kakor svoje roditelje. Povedite nam, kaj vas boli? Nizki smo sicer, nego vendar zvemo, ako je mogoče, da vam pomagamo.

Amalija (pristopi k njemu). Kdo bi dvomil o vašem srci, zvesti ljudje! — Ljubi Prokop! prišla je doba ločitvi, i zato nas vidite prelivati solze.

Prokop. Kaj? Kako? Ali se omožite, gospodičina? Nu, slava Bogu, ne bode ločitev na veke.

Amalija. Oh, nikakor ne, nejste me razumel. Mi nejmamo tu uže nič svojega, pustiti nam je vas i ta ljubi kraj. Ubožni smo, preženó nas —

Prokop. Kako je to mogoče? Kdo bode naš gospodar?

Amalija. Neki drugi, bogatejši od nas.

Prokop. Kdo se predrzne, vas odtod pognati? Vi tukaj prebivate z nami tri sto let, dedje naši so gospodarili vkupej z vašimi; grofovi otroci smo, i nehčemo družega gospodarja.

Amalija. Zvesti Prokop, tudi mi žalujemo, ka nam je vas pustiti, nego tako je božja volja.

Prokop. Tako dobri gospodarji! Moj bog! — Nikoli ne, tega ne dámo. A kdo bi bil z nami tako dober, kakor gospod grof? Ž njim smo se mogli pogovarjati i posvetovati, njemu smo mogli potožiti, kakor svojemu ôči, nikoli nejsmo odšli prazni.

Amalija. Imeli bodete novega gospoda i znate ga vsi.

Prokop (radovedno). Kterega? Kterega?

Amalija (smeje se). Oskrbnik Jačenko bajè kupuje imovíno.

Prokop (togotno). Ta, ta! On gospodar? Ta anti-krist! — Nego kaj nam, porojenim v siromaštvu! A kaj se zgodi z vami, ljubljena gospodičina? Kam pojdete s svojim i našim ôčo? Kako on prebóde, ako ga na stare dni izpode z dédine? O moj bog! (Z rokama maha.)

Amalija. Tudi jaz, ljubi Prokop, o tem z boléstnim srcem mislim. Meni nej nič, a samo njemu, njemu! Težko mu bode, pustiti vas i ta kraj — ne vém, če to nadživí.

Prokop (zamišljen). Ne, ne! bog je pravičen; to ne more biti; ne dá nas v roke takim malo-

pridnežem, niti vas, ker ste pravični bili, ne loči od nas. To ne more biti. K svojim tovarišem pojdem — ne damo tega! Bodite dobre volje, gospodičina, bog je milostiv — i združene moči storé mnogo.

(Zagrinjalo pade).

Tretje dejanje.

Vrt pred grofovimi gradom; v daljavi se vidi poslopje; nekoliko stezic razdeljuje oder.

PRVI PRIZOR.

Jarnejec i Boleslav (prideta vsak od svoje strani ter se srečata).

Boleslav. Evo oče!

Jarnejec. Ali si ti? Slava bogu! — Nu, kako je?

Boleslav. Ste li govoril z grofom?

Jarnejec. Ti z gospodičino?

Boleslav. To se zna! Nu, — kako je tedaj?

Jarnejec. Jaz sem tudi govoril z grofom, moj ljubi.

Boleslav. I rekel ste mu?

Jarnejec. Ha, ha! Na ravnost i jederno, brez ovinkov.

Boleslav. Kako se je držal?

Jarnejec. Nu, kakor navadno, kakor tedaj, ko se take pilule jemljó; zvijal se je, plakal, vzdihoval —

Boleslav. Ali se nej jezil?

Jarnejec. Ako bi se bil smel! Bil je krotek, kakor ovca, vedno je rékal: ljubi gospod Jarnejec, ljubi moj Jačenko —

Boleslav. Ali ste govoril ž njim tudi o svojem črteži?

Jarnejec. To se zna! Povedal sem mu dosti —

Boleslav. Čudim se res! A kaj on?

Jarnejec. Menda si bode še premišljaj. I hitro sem odšel.

Boleslav. Nadejati se je tedaj, ka bodem mož grofinji! To bi bilo krasno, ako bi se izpolnilo.

Jarnejec. Mnogo imamo upanja, ka se zgodí. Stari grof je vaje tega grada, kakor maček. A mnogo bode še na tebi. Ali si govoril ž njo?

Boleslav. Da, govoril sem.

Jarnejec. Pogumno?

Boleslav. Česa bi se bal?

Jarnejec. Da bi ne bila slabe volje, sirotka, utegnila bi te bila odpoditi.

Boleslav. Ha, ha! Mene?

Jarnejec (gleda mu v oči). Gotovo si se zopet držal, kakor glupec? Ostro ti jo je bilo prijeto — deklice ljube hitrost, a ne, da se čas trati. Povédi i —

Boleslav. Tega me nej treba učiti, sam vém.

Jarnejec. Kaj si tedaj dosegel?

Boleslav. Kaj sem dosegel? Govoril sem ž njo

zeló prijazno, pripravljaj sem jo — tako od strani. Zna se, ka se je nekako začudila i bila razdražena —

Jarnejec. Nej li bila zeló razžaljena?

Boleslav. O nikakor ne! Po polnem sem dovoljen ž njo.

Jarnejec (gleda mu ozbiljno v oči). Ne lažeš li?

Boleslav. A vi oča?

Jarnejec. Gledi ga, nu! misliš li, ka se jih bojim? Saj sem jaz tukaj gospodar, i prijaznega se jim kažem s svojo ponudbo zaradi davnega prijateljstva i starih razmér.

Boleslav. Ali vas je prijazno poslušal? Povedite!

Jarnejec. Čemú na široko pripovedovati? Dosti je, ka sem gotov svoje stvarí — ti misli zdaj o gospodičini.

Boleslav. O tudi jaz sem si jo zagotovil.

Jarnejec. Tedaj je treba delati. Skoraj bodemo gospodje, i preselimo se z dvora v grad. Bodi tedaj pameten, moj ljubi. Prestani kvartati, habaj se pijače, pozabi dekleta, kterim si nekamo predober; to gospodom nej spodobno, če nej skrivaj v kacem kotíčku. Vidiš, kako oni živé! Bodi tedaj sposoben, i gospodarili bodemo srečno.

Boleslav. Ha, ha! Res bode lepo gospodarstvo! — Kakor v samostanu. Ne skrbite o meni, oča; jaz bodem umel gosposki i veselo živéti, da bode volk sit jagnjeta, a da jagnje vendar ostane célo.

Jarnejec. Jaz tu naglo postavim drug red. Grof mi je s preveliko dobroto pokazil namére, — nego jaz jih bodem učil pokorščine, jaz jim povém, po čem je maslo! Vzamem si v službo opravníka, da se bodem imel na koga jeziti, a sam bodem izplačeval samo, kader se mi poljubi, tu i tam, s korobačem. Skoraj bode tod vse drugače.

Bolestav. To vam ne pristoji, oča.

Jarnejec. Vem sam brez tebe, kaj pristoji. Vêdel se bodem, kakor velik gospod, to nej težka umételnost, napihoval se bodem samo — (ozre se ter zagleda prišedšega Prokopa.) Gledi, zopet mi pred oči léze ta človek. Nu, samo še potrpió, saj je poslédnjič.

DRUGI PRIZOR.

Prokop. Prejšnja.

Jarnejec. Ne hodi mi zastonj pred oči, stari glupák! Rekel sem ti uže, ka ne pustim Helene, i tako bode. Ako me še bodeš dražil, ukažem vélicemu mlatíču, da te pogostí s cepcem.

Prokop. Nejssem prišel zaradi Helene, visoki gospod —

Jarnejec. Kako? Tedaj zopet kaj družega prosiš?
Védne prošnje!

Prokop. Občina me je poslala, milostivi gospod!
Dovolite nam — milostivi gospod oskrbník —

Jarnejec. Oskrbník? Tega mi dalje ne pritíkajte! —

Prokop. Blagovolite nam povedati, milostivi gospod, ali je to res, ka se misli od nas poslovíti naš gospod grof?

Jarnejec. Oho! Ta drhal uže tudi vé? Kako vse izvohajo!

Prokop. Imovina bode prodana bajè?

Jarnejec. A kaj vam je do tega! Ta odide, drug pride; brez gospodarja ne bodete, ne bójte se!

Prokop. Tako dober gospod!

Jarnejec. Dober! Zato, ker se je dál prevariti, kakor ste sami hoteli. To ti morem reči, ka tacega gospodarja zdaj ne dobodete nikoli.

Prokop (vzdahne). Oh, resnica! Nego povedite, milostivi gospod, kako se je vendar to godilo?

Jarnejec. Zeló navadno. Zapravljal je, dokler je vse zapravlil. Kupoval je nepotrebne stvari — a zdaj mu je prodajati potrebne; bil je nespa-meten, i na stare dni mu je odíti s palico v roki.

Prokop. Gotovo je bilo mnogo dolgov na imovíni?

Jarnejec. Zakaj bi to rad zvédel?

Boleslav. Vidiš ga, kako je radoveden!

Jarnejec. Dolgov toliko, kolikor je vredno.

Prokop. Moj Bog, to je strašno novcev — koliko od prilike?

Jarnejec. Ti niti ne izračuniš tega! Zakaj povprašavaš?

Prokop. A kdo bode zdaj gospodar?

Jarnejec. Hm! — nu — kaj, ako bi jaz bil?

Prokop (prikloni se s prisiljeno i preveliko udanostjo). Vi? Moj bog, ali je to mogoče?

Prokop. Zakaj bi ne bilo?

Boleslav (smejóč se). Kako se čudi ta glupec!

Prokop. Čudno bi se vam zdelo, mili gospod, ako bi vi bil velik gospod, kajti tega ne prebóde vsak, zlasti kdor nej vajen. Da bi vi sedel po vse dni v zapétej suknji, kakor v praznik, da bi vi ne bil razuzdan ter ne kričal, da bi ne tepel niti kozarčka žganja ne izpil — tega tri dni ne prebódete.

Boleslav. Kaj kvasi tukaj? Ali se šali, ali je res tak neumnež?

Jarnejec. Ne béli si glave, mí si vemo pomagati.

Prokop (prikloni se). Jaz bi ne hotel biti gospod, ako bi me po sili pogospôdili.

Jarnejec. Zato, ker si vajen biti suženj. Ha, ha! nej tako huda stvar človeku, biti gospod. Nego tako dober gospod, kakor je bil vaš grof, jaz ne bodem; pri meni je treba ostre pokorščine. On vas je kazil, mekužil, a jaz treba da vas popravim na vašo blagost. Obogatéli ste,

ponosni i leni ste; pri meni tako ne bode. Podložnik je na svetu, da déla.

Prokop. A gospod?

Jarnejec. Zato, da uživa. Bog sam tako govori v svetem pismu. Nego kaj tu besédim s teboj, a zvonaj morebiti kradó! Véliki mlatič nej zvest — treba pogledati.

Boleslav. Pojdimo, preobleči se mi je. (*Jarnejec i Boleslav odideta.*)

TRETJI PRIZOR.

Prokop. (*Pozneje*) *Lenica.*

Prokop (*gleda za njima*). Do tega je tedaj prišlo, da nam bodo gospodarili ti ljudje, i na nas razlivali svojo jezo! Tako bi nas kaznoval bog za naše težke grehe? Ne, ne, tega bog ne dá, samo upajmo! Ne bode nam vladal ta prepelúh!

Lenica (*ide z vrčem v roki*).

Prokop. Stoj, *Lenica!* poslušaj!

Lenica. Oh, ali ste vi oča? Iskala sem vas za skednjem, ker so vas videli iti okolo dvorišča; zeló rada bi govorila z vami. (*Poljubi mu roko.*)

Prokop. Dobro jutro, *Lenica!*

Lenica. Nu, kako je? Ali me ne pustí?

Prokop. Nikakor ne; karal me je i grozil mi, ker sem bil poprosil grofa.

Lenica. Tudi mene je okaral.

Prokop. Nu, potrpiamo!

Lenica. Ne veste li, o čem se govori na dvoru?

Prokop. Ali je kaj novega?

Lenica. Stari gospod grof hodi, kakor brez uma, gospodičina plaka, nje ženin, gospod Albert, obupuje. Govori se, ka hoté izgnati našo gospôdo z graščine; povedite mi, ali je to mogoče?

Prokop (žalostno). Vse zlo je mogoče na svetu.

Lenica. I kar je še huje, oskrbník bajè bode potlej naš gospodar.

Prokop. To se pripoveduje, nego nikoli se ne zgodi.

Lenica. Potem bi gotovo zbežala.

Prokop. Tudi vsi mi.

Lenica. Sicer bi se mi zeló slabo godilo.

Prokop. Zakaj? Ali te nejmajo radi?

Lenica (povesi oči). Da bi me vsaj radi ne imeli! Ne pusté me zaradi tega, ker Jačenkov sin za menoj lazi, kakor senca, ter me obsipa z dobrikávimimi govori. Ne dá miru, i strani od mene poja Ivana.

Prokop (maje z glavo). Tako? — Ivan je neumen, nego ón mladenič nejma poštenih namér. Zakaj mi tega nejsi poprej povedala?

Lenica. Nejsam vam hotela delati nepotrebnih

skrbij, mislila sem, ka mi pojde izpod nog; — a zdaj si uže ne vem pomagati.

Prokop. Nu, morebiti ne bodeš tega dolgo trpela — bog nas osvobodí. Samo da se temu gospodiču ne bi nastavljala? Ogiblji se ga!

Lenica. Da bi ne letal on za menoj!

Prokop. A Ivanu jaz glavo popravim.

Lenica. Pst, pst! Naša gospodičina gre! Vidite, kako je žalostna? Uže o tem pogledu človeku srce poka.

Prokop. Odídiva! (Odideta.)

ČETRTI PRIZOR.

Amalija. (Pozneje) **Albert.**

Amalija. Umolkni, nesrečno srce! Prestani upati! — Dolžnost je nad vse. Albert prebóde to bolést i pozabi; jaz pretrpim ali umrem; vsaj kupim s tem ôči pokojno starost. On mi ne reče ničesa, ne pritožuje se, nego strašno trpi! Njegove moči so zeló slabe, da torej ne more pričeti novega življenja. Ali sta res uboštvo i delo tako strašna, kakor se nam popisuje? Ne bala bi se, oprta na Albertove rame, ne vzdihovala bi po bogastvu. Tukaj ali drugdé, povsodi bi mi bilo dobro z Albertom

— i z oči na strani! Žalovali bi po domovji — nego kdo nej izgnanec, kdo ne nosi tuge v prsih? (Od zadaj se prikaže Albert.) Hrábrost! Treba je nama je, njemu i meni! — Prijatelj, ali ste govoril z oči?

Albert. Od njega sem baš prišel.

Amalija. Kacega ste ga našel?

Albert. Žalosten je, i zamišljen trdi, ka svoje trpljenje ga ne bolí dosti, nego —

Amalija. Ali ste zapazil, kako se je premenil? kako se muči? Dozdaj mi nej hotel povedati ničesa o našej nesreči; držala sem se pred njim, kakor bi še ničesa ne vedela; izkušal je biti pred menoj vesel, a vendar je imel vedno solze v očéh.

Albert. Ali je rés, ka se človek tako zaljubi v mrtvo zemljo, v tesen kot!

Amalija. Oh, ne dolžite ga! To srce je potrebovalo ljubezni, ter ljubilo je tudi néme stene i žalostne spomine. Verujte mi, Albert, kdor ne ljubi svoje domovine, ta ne bode ljubil ničesa na svetu. Ta ljubezen hrani v sebi vsako drugo. Rojstveni kraj, to je podoba vse domovine. Tudi jaz bi vzdihovala, odgnana iz tihe samote, kder mi je tako mirno minola mladost — kder sem spoznala vas!

Albert (trpko). Zmirom smo sužnji — ker tudi minola sreča nas kuje v spone.

Amalija Sreča, sreča! Mili Albert, mislite li morebiti zdaj na nekoliko ónih mirnih trenótij, v katerih smo vkupej živeli v nádeji o bodočnosti — druge sreče res nej bilo.

Albert. A lahko bi bila!

Amalija. Dragi prijatelj, ali bi to bila sreča, ako bi jo trebalo kupiti s tujimi solzami, morebiti še celó z življenjem? Óčetovo trpljenjeje bi nama bilo večno óčitanje.

Albert. Strašno žrtev zahtevate od mene. Zopet vas vprašam, Amalija, ali morete misliti, ka oča to sprejme? Ka ta blagi mož, čegar srce dobro znate, bode hotel si za srečo svoje hčere kupiti nekoliko pokojnih let? Taka žrtev bi bila barbarstvo, i človek, kateri bi se predrznil, sprejeti jo —

Amalija (seže mu v besedo). Molčíte, za boga vas prosim, ne govorite, ne sodíte! Ali je grajati kogar koli svobodno nam, ki smo slabótni ljudje? Ne mečímo kamenja na nikogar, da bi tudi v nas ne letélo!

Albert. Ukazujete — molčim.

Amalija. Oh! tudi ta molk mi je boléstno govorjenje, ker me ne umejete, Albert. Nehčete razumeti mojih dolžnostij i potrebnosti mojega detinskega žrtvovanja.

Albert (navdušen). Dragi moj angelj, vzvišeno i svéto bitje! Uméjem vas, čestim vas i preúdujem se vam — a nejmam toliko zmožnosti,

da bi se povzdignol do višave vašega junaštva. Moja ljubezen je večja od čuta dolžnosti. Pri-
 znavam svojo slabost i rad žrtvujem sebe —
 a vas? (Zakrije si oči.) — Tako hladno me
 morite, tako preišljeno, tako neusmiljeno —

Amalija (živo). Povedite mi, za boga, ali bi dru-
 gače bila vredna vaše čiste, resnične ljubezni? Sam ste me učil, ka zahteva človeško živ-
 ljenje, da se zatajimo; sam ste me navdal z mislijo te žrtve. Nikakor ne, Albert, nej nam spodobno, skrbéti o sebi i gledati njegove solze! Podajva si tedaj roki i reciva si: da se zvi-
 diva! — kdo vé — morebiti ne na tem svetu. (Briše si oči.)

Albert. To je strašno, grozno, kakor vročinske sanje! Bog ne more dovoliti tako strašne žrtve, oča jo zavrže! Amalija! kde je vaša ljubezen k meni? kde najine prisege? V imenu teh vas rotím, premislite se — ne uničújte vseh nas! (Poklekne.)

Amalija (nežno ga vzdigava). Albert, Albert! Žena sem i slabotna! Ljubim i trpim! Usmilite se me! Ali bi hoteli, da me čut odvêde od poti, na katerem potrebujem vaše podpore? — Pokorna bodem tedaj vašej volji i svojemu srcu, nego —

Albert. Oča ne bi sprejel take žrtve!

Amalija. Znam, ka bi je ne sprejel, ako bi védel, ka je žrtev, zato je treba, da se omalí v nje-

govih očéh — skrivati jo je i prevariti ga s sveto preváro, da se laže delo zvrší.

Albert. Molčim — ne morem odgovoriti. Samo nekaj še: vi ste bila zvezda ubozega sirotka; ako zaide ta zvezda, ktera me je vodila; ako me zapustite vi, angelj varuh: recite, kaj hočem početi? Živeti? Delati? V kak namen? Kam se obrnem? Kako pričakam smrti?

Amalija (zmožno). Trpite, molite, delajte! V teh treh besedah je umételnost življenja i vsa njegova sreča. *Albert*, podajte mi roko! (Goreče mu jo molčé stisne.) Bog z vami! Odidite, ostavite me samo — strašno trpim! Pojdite, pojdite! Še se zvidiva!

Albert (gleda jo dolgo z žalostjo ter odide. V tem se prikaže na drugej strani grof s povešeno glavo, bléd, kakor brez uma).

PETI PRIZOR.

Grof. Amalija.

Grof (ne zapazi hčere). Iščem je, a bojim se jo najti. Kako jej povém? Kako jej razodenem, ka sem jaz kriv tega, ker jo čaka siromaštvo ino izgòn? Kako jej oznanim ta hitri prehod iz bogastva i pokojnosti v skrbí ino uboštvo,

• ktero ne vé, kam položi jutri glavo? — Ubogo dete! Da bi mogel krivico popraviti s svojim življenjem! Ali bi komu na korist bil ta slabi ostanek bolehnega življenja?

Amalija (bliža se ôči ter se dela vesela). Kako krasen je dan, ljubi ôča!

Grof (zagledavši jo). Krasen dan? — Resnično — ne vé —

Amalija. Meni se zdi, ka nejste po polnem zdrav.

Grof. Sam ne vem, kaj mi je. Res čutim, ka mi nej vsega dobro. (v stran.) Kako jej povem?

Amalija. Nej čudno, saj se preveč ženeš. Vedno sediš, i vedna séja pri knjigah je na kvaro tvojemu zdravju. Samota tlači, razvedriti bi se ti bilo treba, sprehoditi se.

Grof. Jaz? Razvedriti se? (S trpkim nasmehom.) Ubogo, ljubeznjivo moje dete, sem li vreden tvoje nežne skrbi?

Amalija. Ljubi ôča, zakaj si izrekel to boléstno besedo? Kdo bi je bil vrednejši od tebe? Ti si mi bil vse, ôča, mati, brat, učitelj; tebi se mi je zahvaliti, ka vidim denes jasen pot življenja pred seboj, ka čutim v duši neizkaljeni mir; tebi se mi je zahvaliti, ka sem te vsaj nekoliko vredna.

Grof (v stran). Ne morem jej povedati! (Glasno.) Ti moj angelj, bila si, i še si mi vse na svetu. Ko sem izgubil tvojo mater, odvrigel bi bil življenje, da me nejsi vezala ti nanje. —

Za tebe sem podjél to breme, nosil sem je, i bilo mi je lahko. Nego nejssem znal izpolnjevati svojih dolžnostij, i nevredno sem ti ogrenkôtil bodočnost.

Amalija. Ti? meni? Ljubi oča! (Smeje se.) Denes si strašljivega srca.

Grof. Tudi dan je strašen. Od ónega groznega dneva, ko sem izgubil tvojo matko, bili so —

Amalija. Ljubi oča, žalostíš me.

Grof. Vzmoži se, dete moje! Pripravi se! Ne morem ti dalje tajiti — hudodelec sem, obdolžujem samega sebe. — Uničeni smo! Jutri nas morebiti poženo iz tega poslopja, jutri izgubimo ta mirni koticék na večno. Grôbi pradedov i spomini vsega veka pridó v roke tujih i neobčutljivih ljudij, kateri ne prizanesó ničemu.

Amalija (dela se neskrbno). Poženo nas? Nu, ali je to tako strašno? Svet je vélik i bog hrani izgnance.

Grof (čudi se). Kako? Ali ne vzdihavaš? Ali se ne čudiš? Se li ne strašiš?

Amalija. Morebiti bodem jokala, ali ne strašim se. Oča, samo še dovoli, da vsega ne verjamem tvojim besedam. Nepotrebno se zdaj strašiš, naš propad ne more biti tako nagel i popoln; nekaj nam vendar ostane, i morebiti najdemo pripomočkov, da nam bode živeti vsaj blizu tega doma i teh gozdov.

Grof (trpko se nasmehne). Res! pripomoček je, nego

sramoten! Ponujajo ga nam sami, da bi zasmehovali našo pogubo i do vrha napolnili čašo bridkosti.

Amalija. Ljubi oča, ti vse tako temno vidiš.

Grof. A ti hladno poslušáš — ali te ne žali? Ali ti ne teži srca?

Amalija. Naučil si me, ka sem pripravljena — vsemu, kar pošlje božja roka.

Grof. Tvoja mirnost daje moč tudi meni — čutim v sebi neko upanje. Samo zaradi tebe sem se bal siromaštva, bal izgôna.

Amalija. Jaz se ga bojim zaradi tebe, ljubi oča; mladost je močna, starost slaba. — A rekel si, ka se nam ponuja nekak pripomoček.

Grof. Ne govôri o tem, to je gnjusno!

Amalija. Kaj utegne pač biti?

Grof. Nehčem ti žaliti s tem ušes.

Amalija. Ali je tako grozno? Res, zeló sem radovedna.

Grof. Veš, kdo ima biti tukaj naš naslédnik?

Amalija. Kdo, mili oča?

Grof. Ta mrzki Jačenko! Nakopičil je toliko novcev, da uže kupuje našo imovíno; pokupil je naše dolgove i tako nas dobil v svojo roko. Denes mi je prinesel novico, ktero sem uže dolgo poprej videl, ktere se vendar nejssem hotel nádejati.

Amalija. Oskrbník? A meni se zdi, ka nej tako hudoben človek — prost, malo surov, a v obče —

Grof. Tvoje angeljsko srce bi našlo celó obrano temu izdajalcu!

Amalija. Kaj ti je torej ponujal? — Ničesa nam nej zavreči.

Grof. Ponujal mi je milosrčnost.

Amalija. To je dokaz, ka je čutljiv.

Grof. Predrznost je, strašno žaničevanje.

Amalija. Ali bi jaz ne mogla tega zvedeti?

Grof (brani se). Ako bi mogel, glasno i srčno bi se mi bilo smijati čudnej volji naše osode. Ta človek je hotel — ne, nikoli, tega nikdar ne zveš!

Amalija (ponosno). Tvoja hči sem! Morem prebiti vse, kar koli mi naloži osoda. Sicer se je morebiti tebi zdelo trpko i bolestno, kar nas utegne osvoboditi, kar nam prihrani muke. Dvomil si morebiti o meni?

Grof (v stran). Ne ve, ne dozdeva se jej še nič. (Glasno.) Poslušaj i směj se z menoj vred — to je smeha vredno! Predrznil se je — roko svojega sina i dédnika tebi ponuditi —

Amalija (hladno). Malo smešno je to res — nego ta gospod Boleslav — še dosti hujše stvari se dobodo na svetu.

Grof. Kako? Ti ne spoznavaš ostudnosti tega nasveta, kteri je mene razdražil? Hotel je — (odstopi jezno).

Amalija (mirno). Saj si tolikrat sam govoril o krivih mislih, kterih se nam je iznebiti —

Grof. To li imenuješ krive misli? Ne zaméčem rodú i ubožta, nego osobo. Ne morem se iznebiti nejevolje k tem ljudém, kteri so se povzdignoli iz ničesa a ostali vendar níčni. Ljubi ubozega sina kacega sužnja, kteri te je vsaj vreden, i blagoslovil bodem vaju; kajti s plugom ožuljena roka je vredna pravice z mečem vladajoče — a gospod Boleslav!

Amalija (malo pozneje). A če to ohrani tebe, nas?

Grof. Kako? Ti li v to dovoliš?

Amalija. Nič tako strašnega v tem ne vidim. Kdo vé — morebiti se ta človek še pobláži!

Grof (čudi se). Ne umejem — Alberta ljubiš — (Amalija molči) Smrt ne more biti strašnejša od misli, živeti s takim zapravljivim predrznežem, polnim samoljubja, s človekom, kterega srce nikdar nej trkalo blažjim občutkom, kterega duh se nikdar nej povzdignol nad blato, iz kterega se je poródil.

Amalija (mirno). Tega je bila dozdej kriva družba, ka je bil ž njo okrožen. Ali bi se ne dal olikati v družem tovarištvu?

Grof (bolj i bolj se čudi). Zakaj se zanj potézaš? Ljubiš Alberta, obetala si mu zvestobo — torej kaj tacega nej spodobno.

Amalija (zmešana). Življenje ne more biti brez žrtve.

Grof. Samo take nej treba! Denes te prvič

ne morem poznati niti ne razuméti, ljubljena Amalija! Ne plakaš, ne jeziš se, niti ne čudiš se. Tresk bi me bolj ne omamil. Nego ne govoriva o tem, kar usta skruni! — Poženó nas! Nu, tedaj pojdemo; poginem, kder koli na cesti v žalosti, a brez skrbi o tebi, ker Albert ti bode nadomestoval očo.

ŠESTI PRIZOR.

Prokop, Lenica i kozak **Ivan** (se gnjetó i zagledavši grofa, zbežé k njemu). **Prejšnja.**

Prokop (jezno). Še nej gospodar tukaj, da bi tako delal!

Lenica (plakaje). Oh, branite nas, branite!

Grof. Kaj se je zgodilo?

Prokop { (vsi trije
Lenica { ob Gorje! milostivi gospod grof —
Ivan { enem).

Ivan { (ob enem Bilo je tako —
Lenica { s Pro- Jaz nejsem kriva ničesa —
Prokop { kopom). Molčíte, otroci, jaz povém go-

spodu grofu sam, kako je bilo.
Ivan. Jaz bi morebiti boljše védel, ker vi nejste bil tam.

Lenica (dregne ga). Molči Ivan, oča bolje ve, kako se govori z gospodi.

Ivan (k Lenici). Misliš li, ka jaz ne znam?

Grof. Govori tedaj, ljubi Prokop, govori, kaka nova nezgoda vas je zadela?

Prokop (prikloni se). Vse je od tega — dovolite milostivi gospod grof! — prokletega oskrbnika, kateri denes, kakor bi imel zlodeja v sebi, kakor bésen léta po vasi i po dvoru, ter si prisvaja, vrag vedi, kakšno oblast.

Lenica (besedo mu preséče). Ivan, prosim milostivi gospod grof —

Ivan (Lenici). Vidiš, sama sezaš ôči v besedo! Naj govori sam.

Prokop. Milostivi gospod grof, veste, ka je moja hči zaročena Ivanu; pogodili smo se, i o pustu mislim narediti svatbo.

Grof. Komu to more kaj kvariti?

Prokop. Oskrbniku morebiti nekako kvári, kajti če tudi smo ga prosili, da pusti Lenico domú, če tudi ste ukazal vi milostivi gospod grof, da se pusti, vendar vse to nej pomagalo nič. Jasno je, ka je tega kriv oskrbnikov sinek, kteremu Lenica vrlo godí.

Grof (jezno). Lep kavalir!

Amalija (odide počasi na levo ter izgine).

Prokop. Denes je tedaj Lenica šla z vrčem po vodo k potokn za vrtom. Gospodič je to gotovo zapazil, kajti ko pride tja, najde ga uže tam.

Zagledavši ga, hoče hitro zbežati, a on brzo priskoči ter jo prime čez pas. A Ivanu se je uže nekaj tacega zdelo.

Ivan. Videl sem ga, ko je sedel pri potoku, i takoj se mi je zdelo, ka to ne bode zastonj. Sédel sem tudi jaz za grm, kajti reklo mi je nekaj, ka preží na mojo ljubico; hotel sem se prepričati —

Lenica (dregne ga). A molči, da govori sam oča!

Prokop. S kratka, ko se je Lenica iztrgala temu skakúnu, i kričala, hotel jo je po sili poljubiti. A zdaj se je prikazal Ivan z gorjačo.

Grof (se smeja). Ahà! Deus ex machina!

Ivan (prekíne mu besedo). Prosim, milostivi gospod grof, nobena mašina, niti celó gorjača ne; imel sem samo bič, bog je priča, samo bič.

Prokop. Postal je hrup —

Grof. Ali ga je udaril?

Prokop (praska se za ušesi). Morebiti se ga je malo doteknol!

Ivan (seboj). Govori, ka sem se ga doteknol — Kako prijetno! (Glasno.) Mahal sem samo po zraku, kakor bi odganjal vrabce od žita; a on je začel vpiti, ka ga tolčem — a v resnici! nejssem ga hotel ni biti ni ubiti.

Prokop. Kako se mogó predrznoti ti ljudje, da napadajo naše otroke, kakor jastreb golobe? Tisoč vragov nánje! — Zdaj nas vi ohranite,

gospod naš! Grozí nam s silo, Ivana hoté zvezati ter ga dati mej vojake, oskrbnik kriči, ka je vpor.

Grof (zmešan). Kako vam jaz hočem svetovati? Kaj morem?

Prokop. Saj ste še gospodar tukaj! Recite besedico ter zvežemo oskrbnika i njegovega sinka.

Grof. Za boga, usmilite se, on se bode maščeval! Jaz tukaj uže nejsem gospod. Naj uide Ivan, Lenica naj se skrije, kaj vam pomagam jaz? Sam ne bodem uže dolgo tukaj, izženó tudi mene.

Prokop. Eh, eh, kaj tu govorite? To ne more biti!

Grof (izleče nekaj novcev). Náte — vzemite, kar imam — bežite prvemu navalu njega jeze; jaz izpregovorim ž njim ter ga upokojim. Ne dam, da bi se vam godila krivica.

Ivan (stegne roko). Hvala, milostivi gospod grof. Pojdimo, Lenica!

Prokop (dregne ga strani). Sram te bodi, ka jemlješ novce. Ali si zbláznel? Njemu jih je bolj treba nego nam. Nejmaš li mladih rok? Najdeš si živeža.

Ivan (grofu poljubi roko). Dobro govorite, oča! To nej spodobno. Imam še kak groš, ne poginem od lakote. V službo pojdem daleč, daleč od tod, da me ne ugrabe.

(Zagrinjalo pade).

Četrto dejanje.

Dvorišče, kakor v prvem dejanji; samo mize nej.

PRVI PRIZOR.

Jarnejec. Boleslav.

Jarnejec (jezno sem ter tja hodi). Povedi mi, kako je to bilo, ker ti si kriv vsega hrupa. Ali ti nejem rekel stokrat, tisočkrat, da se lepo vèdi, pravno i spodobno? Zakaj laziš za dekleti? Zmirom delaš samo po svojei glavi.

Boleslav. Ali sem kaj tako groznega storil? Nu, hotel sem jo — poljubiti.

Jarnejec. Tem slabéje! Da bi robinjo poljubil, spuščati se v neprijetnost, to je še večja neumnost. Vi govorite zmirom, ka sem jaz neumen — a glej, to je vaš razum.

Boleslav (razdražen). Prestanite uže karati.

Jarnejec (jezno). Povedi torej, kako je bilo?

Boleslav. Kaj bi pripovedoval! Hodil sem po vrtu; po naključji sem zašel k potoku, i sam vrag jo je tja prinesel.

Jarnejec. Povsod, kamor gre ona, tam si po kakem naključji tudi ti, kakor takrat v gošči i včeraj v vrtu.

Boleslav. Jedva se jej v šali približam, jame kričati i priletí izza grma ta ciganski Ivan z gorjačo i —

Jarnejec. Ha, to je hudodelstvo; spustiti se na mojega sina, na plemenitaša — suženj? A kako? Ali je nameril — ?

Boleslav (žalostno). Namlatil me je, da me vse kosti bolé.

Jarnejec (živo). Molči, glupec, molči! Morebiti se je nehoté zakadil v té. Ne reci, ka te je tepel ta malopridnež! Dosti je, če je ná-te nameril, če te je hotel; v ječo i mej vojake mu je iti!

Boleslav. Tudi z bičem ga je treba stepsti.

Jarnejec. To se zna, ne izpustimo ga brez tega. Poslal sem na vse strani da ga zasledé ino ugrabe; Lenico tudi —

Boleslav. Ta nej zaslužila kazni!

Jarnejec. Kako? Ako bi ne bila kričala i predrzno povzdigovala glasú na gospodovega sina — ta predrznost se jej ne more oprostiti.

Boleslav. Prosim vas, ne kaznite je.

Jarnejec. Kazen jej nikdar ne dela kvare; bode vsaj previdnejša prihodnjič. Prokopu, njenemu ôči, tudi ne bode hudovalo, če ga malo po grbi popraskamo.

Boleslav. Kaj tudi Prokopa?

Jarnejec. To je moja navada, gospodič; vso drhal je preteptsti, da drug družega svari ter uči, da ne počenjajo neumnostij. A poleg vsega tega to stvar vendar nepotrebno po vasi raztrobe i raznesó: grof zvé, grofica tudi, smijali se bodo i porekó ti glupec. Zeló neugodno je to tvoje neumno ljubkovanje.

Boleslav. Kakšno ljubkovanje? Hotel sem, kakor po navadi, malo se pošaliti z robinjo.

Jarnejec. Ali ti neotesanci ne umejo šale, ker zgrabe takoj za kol. Rékate, ka sem neumen! — He? Mene bi bil poslušal: pravnost, pravnost najprvo! Delaj, kar koli hočeš, samo da nikdo ne ve.

DRUGI PRIZOR.

Dva hlapca (privedeta) *Prokopa*, (kteri ima roki na hrbtu zvezani). *Prejšnja.*

Jarnejec (si mane róki). Ahà, tu je uže en ptiček! (Boleslavu.) Odidi ter ne zadržuj me.

Boleslav (odide pojoč, ako tudi nekako nevoljen).

Jarnejec (Prokopu). Ahà! tedaj te imam, ljubi moj!

Prokop (pokojno). Ali sem bil zbežal? Sam ne vém, zakaj i zaradi česa so me semkaj zvezanega privêdli.

Jarnejec. Ne veš?

Prokop. Kaj sem pregrešil?

Jarnejec. Tam pri potoku s svojo Lenico i z Ivanom — ne veš? Sešla sta se, to nej pošteno, nej lepo; moj sin ja je tam našel i hotel razgnati, da bi ne bilo pohujšanja, nego Ivan ga je — ozmerjal.

Prokop. Ničesa nejsem vedel. Saj sta zaročena, tedaj nej bilo nič tako hudega.

Jarnejec. Nego poštenost, ti bedak, sramežljivost! Moj sin zeló spoštuje sramežljivost — slišiš?

Prokop. Slišim, a ne vem, o čem je posel?

Jarnejec. Kde je Lenica?

Prokop. Gotovo na dvoru.

Jarnejec. Zbežala je, zbežala. Utegne biti pri tebi v hiši, takoj mi jo daj ven.

Prokop. Domá je nej bilo ter je nej; ne vem, kaj ste ž njo storili.

Jarnejec. Gotovo jo skrivate, Ivana tudi.

Prokop. Kaj je Ivan tako zeló pregrešil, če se je potegnol záse i za Lenico, če je ozmerjal —

Jarnejec. Kako? Ozmerjal? Napadel ga je! Slišiš li? Napadel mojega sina, plemenito kri! To je hudodelstvo, to je zločinstvo.

Prokop (s hlinjenim strahom maha z rokama). Kaj? Udaril ga je? Bog ne daj!

Jarnejec (jeketá). Udaril ga nej, ne — ne — a držal je v roki kol.

Prokop (zmirom tako). Morebiti se ga nej doteknol?

Jarnejec. Ne, ne, ne! Ali nej dovolj, ka je gledal nanj i držal v roki kol? Zločin je! Vi skrivate tega hudobneža — to je drugo zločinstvo! Vsi upate na grofa, ali on tukaj od denes uže nej gospodar — jaz sem tukaj gospod! Slišite? Moj sin je gospodič, i kar gospod i gospodič ukažeta, sveto je! Umeješ li?

Prokop (prikloni se). Umejem!

Jarnejec (umirjen). Razvežita ga! Pojdi hitro, i poišči brez zamude Lenice ter Ivana; ali zagotavljam na svoje plemenitaštvo, katero so potrdili stanovi, ka vam vsem, tebi, sinu, nevesti, hčeri, dečákom i dekletom ne odide bič.

Prokop (se prikloni, ter vedno z nasmehom počasi odhaja od zadaj okoli plota).

TRETJI PRIZOR.

Jarnejec. (Pozneje) **Grof.**

Jarnejec. A zdaj na delo, gospod Jačenko, da se zbere sodišče, zarúbi, prodá — ti kupuj! Grof delaj kar koli, naše gospodarstvo se začne. Tako! Od zdaj uže nehčem piti družega nego izvrstno rozolijo. Kaj žganje! Naročim si od žida rdeč frak, kupim si klobuk, rokavice i palico. Morebiti bi tudi trebalo obriti brke i

pustiti brado, ako bi se mi bilo obleči v mestno odejo. — Če se hoče grof združiti z nami, dobro, ako nehče — zopet dobro. Da bi vsaj imel malo več pameti Boleslav — ali naučili so ga francoski, nego pameti mu vendar nejsu mogli vlti v glavo. S to Lenico, zdaj — da te grom opali! jako o nepravem času. A vedno sem rekal: poštenost, sramežljivost, gospodič — i glej, kako je slušal ta razuzdanec! (Zagleda v daljavi prihajajočega grofa i nehoté se poslavlja vedno ponižneje.)

Grof (žalostno i resno). Gospod Jarnejec!

Jarnejec (v stran). Gledi, kako me kliče! (Glasno.) Kaj velite, milostivi gopod grof! (v stran.) Neumnost! Kaj bi ga še poslušal, ka sem jaz tukaj gospod? Nu, nekaj časa mi je še delati oskrbnika.

Grof. Prosim, da bi poiskal i pripravil vse račune, spise mojih dolgov, terjatve dvorskih ljudij, ter da bi poklical pooblaščenca.

Jarnejec. Vse je uže pripravljeno, a pooblaščenca ne trebé, ker novcev nej.

Grof. Ukazujem!

Jarnejec (pokorneje). Slušam, milostivi gospod grof! (v stran). A slušati mi je, ako bi se mi ne hotélo.

Grof (ostro). Vi se tukaj vêdete malo prenašlo, nespodobno. Utegnete dobiti mojo graščino, a dozdam ste še moj oskrbnik.

Jarnejec. Prosim, gospod grof!

Grof. Kako? Ali ste morebiti uže kupil imovino brez mojega znanja? Krasno bi to bilo!

Jarnejec. Nikakor ne, a jaz sem edín upník i sodišče mi je izročilo gospodarstvo tega iménja, torej mi je tukaj svobodno razsojati, i dokler ne prodam ter na dražbi ne kupim — z vašo dovolitvijo, milostivi gospod — (napihne se).

Grof (gleda nanj i krči ramé). A kdaj me preženete?

Jarnejec (v zadregi). Hm, hm! upam, ka tega ne bode tréba.

Grof (ironično). Kakšno blagočutje!

Jarnejec. Gotovo, blagovolite pomisliti, gospod grof, ka samo iz sočutja vam ponujam tak pot, da se volk jagnjeta nasiti, a jagnje se vendar ne umori.

Grof. Volk se je res nasitil, a jagnje je uže zdavnaj požrl — res, našel ste krasen pot.

Jarnejec. Nehčem se hvaliti gospod grof, nego ta črtež se mi je porodil baš iz svoje glave, da si tudi je moja rajnica vedno rékala, ka sem glupec.

Grof. Bog jej daj pokoj; kakor se vidi, govorila je do dobrega prav, ljubi Jačenko, tudi jaz sem zmirom tako sodil, a nikoli nejsem mislil, ka vaša neumnost tako daleč dospeje. Prosim vas, da si — potrpežljiv, ne skušajte mi tega še enkrat ponavljati.

Jarnejec. Slušam, milostivi gospod grof. (v stran.)

Zakaj je slušati meni? (Glasno). Rekše — z dovolitvijo gospoda grofa — vendar — za blagost vašo, čegar kruh sem jedel, — svetujem vam! grofica se temu ne protivi, to vem.

Grof. Zbláznel ste!

Jarnejec. Zakaj bi zastonj brbotal? Kar je res, to je res: srečal jo je denes moj sin, gospod Boleslav, i govoril ž njo o našem črteži.

Grof. Kako? Ta drapáč se je predrznol, govoriti ž njo? Oh! to je preveč! To preseza vsako mero! Slišite! Dokler ne odidem, izpred oči mi! A da se mi dalje ne prikažete ni vi ni sin, drugače —

Jarnejec (v začetku prestrašen, a počasi se ohrabri).
Drugače kaj? Kaj drugače?

Grof. Pokličem ljudi ter ukažem, da vas pehnó ven, ter da to storé zeló radi, ne morete dvo-
miti.

Jarnejec (dene čepico na glavo, i vpre se v obok; jezno).
Mene! Mene pehnoti od tod! Gospod grof! Mene Jačenka! Ali je uže kdo to slišal? Kdo bi se smel te osebe doteknoti? (Kaže sebe.) Ne veste li, grof, kake nasledke bi to imelo!

Grof. (začne se smijati, ko vidi oskrbnikovo jezo).

Jarnejec (zmešan se odkrije ter mrmraje počasi odide nazaj na dvorišče; na polu poti se ustavi, zopet pokrije ter obrne proti grofu). Nu, videti imamo, kaj bode iz tega groženja. Zastonj pretíte, gospod grof! Ako hočete boj — bodi boj, izkusimo se! (Odide.)

ČETRTI PRIZOR.

Grof (sam, gleda za njim. Za malo časa pride) **Albert**
(z biretom v roki).

Grof (pačasi). To so tedaj grehi mojega življenja, to nasledki moje lenobe, nerednosti, nepazljivosti i lehkomišljenosti! Jaz i moje dete, pobožno, odkritosrčno dete, katero je vse voljno prebilo i pretrpelo, odideva, umakneva se temu Jarnejcu! — Tako se morebiti umiče polovica našega starega izgnanega plemeništva tujim vriváčem — a tujci i odrtniki stopajo v naše mesto. Kaka bodočnost čaka dežele! Kakšni prebivalci!

Albert (žalostno). Prišel sem za slovó po vaš blagoslov.

Grof (zavé se). Kako li? Tako naglo? V tem trenutji? Kaj se je zgodilo? Odidete li?

Albert. Odidem.

Grof (čudi se). O takej dobi nas ostavite? Ne bil bi se o vas tega nadejal!

Albert. Kaj vam tu koristim?

Grof. Ali to vprašate, ljubi prijatelj? Kdo nam podá roko, kader bode od tod iti? Na čegave rame se opremo?

Albert (žalostno). Moje rame so odvržene!

Grof. Kdaj? — Govorite!

Albert. Usta so mi zamašena.

Grof. Za boga! vidite kaj trpim — hočete li, da me usmrti nemir? Kaj je to? Govorite, rotim vas!

Albert. Grofica mi je rekla, da odidem.

Grof (premišljuje). Uméjem — morebiti je prav storila. Nespodobno bi bilo, ako bi zahteval jaz i sprejel preveliko žrtev; ona je to najbrže čutila i prehitela, me. — Ko smo se spoznali, Albert, môgel sem dati svojej hčeri iménje i častno ime; denes nič nejmam, ker pripravljajo se v javnej dražbi oskruniti mi ime! Bil sem tako neskrben, da sem vas hotel potegniti s seboj v propad. Zakaj bi trpel vi z nami? Zdaj spoznavam svoje dete.

Albert. Nejste še uganoli, grof, kolika je žrtev, h ktorej je ona pripravljena.

Grof. Kaj bi utegnolo biti? Govorite — v imenu starega prijateljstva!

Albert (nekaj časa premišljuje). Amalija vse vé, — razuméla je, kaj trpite, ako se vam je ločiti od teh krajev, ostaviti pokojno življenje, kterega ste se privadil, ter v obče svoje posle — i žrtvujóč sebe misli ôči kupiti pokoj.

Grof. O sveto, angeljsko bitje! (Počasi briše solze, ka mu kapajo po licih.) Hud sem nánjo. Ali je mogla misliti, ka sem uže tako globoko padel, da bi sprejel tako žrtev! — Ubogo dete! — Jaz, kteri bi dal življenje za vajino srečo, jaz da bi vaju ločil? Jaz da bi dovolil v ta njé

samomor? (Prime se za glavo.) Ona se je povzdignola do tolike žrtve, a jaz, ka imam tako dete, vaju pri sebi, da bi se strašil uboštva, izgona, ponižanja, malo bolečin? Ne, ne, suhim očesom se ločimo od svoje dédine, ter pojdemo v daljni svet, Albert! nego — (podá mu roko) nego vkupej, kaj ne?

PETI PRIZOR.

Amalija. Prejšnja.

Grof (stopi jej naproti, ko jo ugleda). Ti si me ponižala, drago dete!

Amalija. Jaz, ljubi oča?

Grof. Ti, ti! Alberta sem prisilil, da mi je povedal golo resnico — ne vem kako bi ti vrnol samo misel take žrtve zaradi mene! Ali si menila, ka sem tako malo vreden, izgubljen, da sprejemem žrtvovano življenje ter dopustim, da zame pogineš? Misliš li, ka mi bode srce krvavelo, kadar zapustim ta kraj ob enem s teboj? Nejsmo večno na tej zemlji, ne ostanemo tu za vselej — a izgnani od tod s seboj odnesemo spomine davnih dél — veseli pojdemo, ljubo dete.

Amalija (ganena). Pojdemo. (Albertu, podavši mu z nasmehom roko.) A vi z nama?

Grof. Vaši nasmehi mi bodo razjasnjevali pot življenja; ne bojta se o meni. Pomôlim na grobu svojih pradedov, kateri so dali še večje žrtve, i veselo bodemo potovali. (Za odrom se sliši hrup.) Kaj je to?

Amalija. Podobno je, kakor bi vpili vaščani.

Grof. Gotovo je kaj vele pametnega uganol kateri naših preljubeznjivih Jačenkov.

ŠESTI PRIZOR.

Prokop, množica ljudstva, Ivan i Lenica.

(Vsi idó z veselim obličjem h grofu, i roke poljubljajo njemu i grofici.)

Grof. Kaj je to? Po kaj ste prišli, dragi moji? (Zagleda Lenico ter Ivana.) Saj sem vama rekel, da se skrita!

Prokop. Nej dalje potrebno: ne dajte, da nam bi se delala krivica, milostivi gospod grof!

Grof. Saj sem vam rekel, ka tukaj uže nejssem gospod.

Prokop (veselo). Oho, to ne more biti! Biti vam je gospod, kakor ste bili do zdaj — vi ter otroci i vnuci vaši!

Grof (žalostno). Ne govori tega, zeló nerad slišim.

Prokop (enemu starejših, dregne ga). Govorite vi, Matija!

Matija (Prokopu). Vas je občina izvolila, da označite njen sklep. Govorite sam; meni nej svobodno —

Prokop (Matiji). Zakaj? Ali se bojite?

Matija. Jaz ne znam —

Grof. O čem se tiho pogovarjata? Govôri, ljubi Prokop! Kaj je to? Zakaj ste vsi prišli k meni? Kaj želite od mene? Storim, kar morem, nego mnogo uže ne opravim.

Prokop. Kako bi to povedali, da vas, milostivi gospod grof, ne bi žalilo, nego da bi se porazumel z našim srcem.

Grof. Ali bi me vi mogli kako žaliti? Nikdar mi nejste dali prilike.

Prokop. Prosim, milostivi gospod grof — suženj je suženj, gospod je gospod. Vi ste nam uže davno bil gospod, mi smo se navadili spoštovati vas, i zato se zdaj bojimo, da bi vas ne razžalili, če res tudi z dobrega srca —

Grof. Govorite smélo, umeli se bodedo.

Amatija. Ljubi Prokop, vidite, kako vas ljubi oča, i umel bode vsako vašo besedo.

Prokop (počasi). Mi smo se dolgo trudili zato, da bi se razumeli z vami, ter ne zastonj. Tako je to, milostivi gospod i gospodičina! Denes smo zvedeli na vašo i torej tudi svojo nesrečo, ka pretí Jačenko biti nam gospod, i to vse zaradi malih novcev. Pomislili smo se: ne, tega uže ne bode, tega ne moremo privoliti! Imovina je

velika, nam se dobro godi z vaše dobrote, ljudje so novčni. Hranil ste nas, a ne samo enkrat, po vojski, v lakoti, v boleznih, v nesreči: ako bi to ne bilo res, ne mogli bi vas denes mí otéti te zadrege. Šli smo tedaj od hiše do hiše, vzeli smo si računarja, da je nam izračunil, trebé li mnogo novcev; zbirali smo, kolikor je kdo utrpel dati — nu i tudi imenje sirot naj služi, da vas odkupimo od uboštvá.

Grof (gánen). Kaj govoriš, Prokop — kaj slišim? Vi ubogi ste mislili ná me! Ljudje imajo torej srce; še je poštenost na svetu! Ti siromaki — oh! Prokop — ne veste, s kako radostjo me naudajete!

Prokop. Eh, naš dobri oča, to niti nej vredno da bi se govorilo! Novci bi nam zastonj plesnéli; ne potrebujemo jih.

Grof. Ponujenih novcev nikakor ne sprejemem, ker so od sirot; a vaša blagodušnost me je genola. Glejte solz v mojih očeh!

Prokop. Kako, ne sprejmete? Sprejmite, ljubljeni gospod! to uže ne bode drugače — razen če nas hočete pehnóti v pogubo. Mi se ne predrzujemo vam dar podati — počasi, po malem povrnete nam i našim otrokom. (Z nasmehom.) Mi smo to storili tudi na svoj prid; nejsmo taki dobrotniki, kakor se vam dozdeva; tudi za našo korist gre tukaj —

Matija. Kako je prebrisan i zvit!

Grof. Ne vem, s čim sem zaslužil, a gotovo je, ka me je prvič v življenji omamila sreča.
(Sklene roci kakor k molitvi.)

SEDMI PRIZOR.

Jarnejec (se prikaže na pragu dvorišča). **Prejšnji.**

Jarnejec. Kaj dela tukaj ta drhal? He? Tudi Prokop je zopet tu! Kaj je to? Kaj tukaj vpije? Takój se poberite domú! A Ivan i Lenica! Hej, hlapci, zvežite ja takój ter v ječo vrzite!

Prokop (zaničljivo). Mi nejsmo prišli k vam, nego h gospodu —

Jarnejec. Veste li, kdo tukaj gospoduje?

Prokop. Videti je, ka stari naš grof i gospodičina, ter če jej bog dá moža, tudi njen mož; to so naši gospodarji.

Jarnejec. Kako so ti ljudje glupi! Govôri jim vedno, vendar ničesa ne uméjo! Grof sam je bil gospodar, to je gotovo, ali kdo bode po sedâj?

Prokop. Grof, kakor poprej.

Jarnejec. Zmirom trobi svojo pésen. Grof je izgubil, kar je imel; denes ali jutri se snide

sodišče, ktero me tukaj razglasi za gospoda, kajti jaz bodem gospodar i nikdo drug; jaz vas kupim za svoje krvavo pridobljene novce

Prokop. Nego nejste še, nejste nas kupil.

Jarnejec. A kupim vas — i vpornikom dobro zakurim.

Prokop. Videli bodemo, kako kupite.

Jarnejec. Neverna duša! Naj vam grof sam pové —

Grof. Ker ste vi novi gospodar, izkusite se sam razumeti s podložniki.

Jarnejec. Ne bodem se dolgo razgovarjal z vami. Hej, noge pod pázuho i domú! Slišite? Proč o tod! (Vsi stojé.) Kaj, protivíte se li? Ali ste nepokorni?

Prokop. Ej, jezite se, gospod oskrbník! — Kaj vam to koristi?

Jarnejec. Ti se predrzuješ imenovati me oskrbníka?

Prokop. Po starej navadi! — Poslušajte tedaj: prišli smo h grofu i tudi k vam; ž njim smo se uže pomenili, z vami se zdaj pričnemo.

Jarnejec. Z menoj? Hočete li poskusiti bič?

Prokop. Nekdaj bi to bilo mogoče, a denes vas lepo i uljudno prosimo, da se poberete, od koder vas je prinesel sam zlodej, ter da se ne ozrete za seboj.

Jarnejec. Ha! to je očitno protivljênje, vpor i rázboj! Grof, slišite i dovoljujete, ka se tako dela s gosposko, ktero je postavil bog sam?

Tožit pojdem sodišču, uradu, pravici! Videli bodemo! Kmetje so krivi, grof je kriv, grofica, gospod Čarnkovski — vsi so krivi, kdor koli je tukaj, vsak je to gledal, slišal, ter se nej potegnoj záme. Videli bodemo, videli bodemo!

Prokop. Kako se jezí ta mrzkót, da se mu oči svétita!

Grof. Ljubi Jačenko, zdi se mi, ka jaz to najbolje razbístrim. Ti zvesti ljudje, kateri me ljube, otmó me preglávica i nesreče s svojimi malimi novčki. Zložili so, kar je bilo treba, da me odkupe vašej pèsti.

Jarnejec. Ti prosjaki! Ti ubožci! — Kaj še? Z ukradenimi novci morebiti?

Prokop. Gotovo govorite o svojih, gospod oskrbník! Vidite, združene sile mnogo storé. Zaradi starega znanja vam svétujem, da tega dolgo ne govorite, nego da se presêlita vi i sin, kar se najhitreje moreta. Utegnol bi Ivan pómneti, kaj je davi delal. Pri sodišči si vzemíte svoje novce. Tako, a zdaj z bogom!

Jarnejec (poparjen). Tako je tedaj ta stvar?

Prokop. Da, gospod oskrbník. računar vam z občino vse urédi; kajti v zimskih večerih se je napredlo mnogo preje i natkalo mnogo platna. — A zdaj ljudje, bog živi starega gospoda!

Vsi (snemó klobuke i čepice). Bog živi! Živio stari gospodar!

Grof. Otroci, poslušajte! Sprejemljam vašo ponudbo — a zemljišča, na katerih prebivate, naj bodo vaša; od današnjega dneva nejsa ter dalje ne bodo nikdar graščinska. Zvemo jim céno ter se poravnamo po pravici. Ostane mi še košček zemlje, na katerem mi pomorete gospodariti po starej ljubezni. Od denes bodemo sosedje! Nejd dalje gospoda niti podložnikov, a srčna zveza mej nami nikdar ne mine.

Vsi (ogledavši se). Aj, ali je to mogoče? Živio stari gospod!

Grof. Otroci, za menoj v grad! Vabim vas, bodite moji ljubi góstje! Pojdite, pojdite! (Vsi odidó, naprej grof, Amalija, Albert, za njimi vaščani. Še večkrat se sliši klici:) Živio stari gospodar, živio!

OSMI PRIZOR.

Jarnejec, (kteri je bojzljivo gledal iz dvora; malo pozneje)
Boleslav.

Jarnejec (svojemu sinu). Slišiš li!

Boleslav (razdražen). Slišim.

Jarnejec. To ti je dalo deklíško poljubljevanje; ti so naju lepo poljubili!

Boleslav. Res poljubili! Nejd bilo dobro, ka smo je tepli!

Jarnejec. Ostal bi tukaj, a bojim se. Vrag je pobéri vse!

Boleslav. Ne mislim tukaj čakati, da se napijó i povrno.

Jarnejec. Zbeživa, sin! Prva poskušnja gospodovanja nama je izpodletela; vsega si kriv samo tí.

Boleslav. Nej res! Vedel sem, ka iz vaše glave ne pride nič pametnega.

Jarnejec (vzdahne). To imam zdaj, ka sem grofu tako prizanašal.

(Zagrinjalo pade.)
